

JIŽNÍ ČECHY V LITERATUŘE

● Metodická část

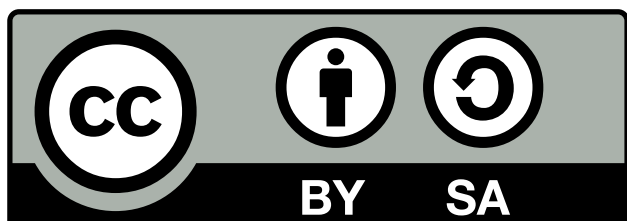

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Název:	Jižní Čechy v literatuře
Autor:	Mgr. Dagmar Staňková, Mgr. Dagmar Hudeck
Ilustrace:	Pokud není uvedeno jinak, veškeré ilustrace zveřejněné v tomto díle jsou autorským dílem Zdeňky Študlarové.
Fotodokumentace:	Pokud není uvedeno jinak, veškerá fotodokumentace zveřejněná v tomto díle je autorským dílem Mgr. Dagmar Staňkové, Mgr. Dagmar Hudeck, Šárky Polatové a Lucie Jiraňové.
Texty:	Pokud není uvedeno jinak, veškeré texty zveřejněné v tomto díle jsou autorským dílem nebo vlastním převyprávěním.

Celý vzdělávací program je ve formátu PDF/A (lze vybrat text a dále s ním pracovat).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OBSAH:

Jižní Čechy v literatuře

3 Metodická část	4
Anotace programu	4
Cíl programu	4
Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu	4
3.1 Exkurze na Javorník	5
3.2 Hory a pohoří	6
3.3 Lidové zvyky a tradice	11
3.4 Města	15
3.5 Rybníky	22
3.6 Hradky a zámky	28
3.7 Řeky	33
3.8 Železnice	37
3.9 Autoři	40
3.10 Exkurze – knihkupectví Jednota Tábor	44
3.11 Využití online aplikací ke shrnutí učiva	45

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

3 Metodická část

Anotace programu

V metodické části je zpracováno 8 dvouhodinových bloků zaměřených na poznávání jižních Čech. Při práci s literárními texty se žáci seznámí s konkrétními místy v jižních Čechách. Součástí programu jsou 3 hodiny exkurzí (Javorník a knihupectví Jednota Tábor) a 1 hodina online procvičování. Jednotlivá témata budou realizována v prostorách školy a Městské knihovny. Ve výukových blocích budou žáci pracovat s různými literárními texty formou her, skupinové práce a zážitkových aktivit v neformálním prostředí a interaktivních činností. Součástí každé výuky budou pracovní listy, kde si žáci rozšíří znalosti o jihočeském regionu, rozvinou slovní zásobu a zapojí svou fantazii a kreativitu. Výstupem všech zúčastněných žáků budou jejich portfolia v podobě jejich vlastních prací s texty.

Cíl programu

Žák získá zájem o regionální literaturu a tradice, umí vyhledávat knihy v online katalogu i podle abecedy. Samostatně vyjadřuje své myšlenky, orientuje se v textu a získané poznatky uplatňuje při další práci. Zná důležitá a významná místa regionu, vyhledá je na mapě. Vyhledává a pracuje s informacemi o nich, třídí je. Pojmenuje některé autory, kteří píšou o jihočeském regionu, a aktivně se seznámí s jejich tvorbou.

Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu

Klíčové kompetence se v programu rozvíjejí prostřednictvím jednotlivých aktivit.

- **Kompetence komunikativní (KK).** Žáci v mateřském jazyce samostatně vyjadřují své myšlenky, otázky a odpovědi. Komunikují v kratší mluvené i písemné formě se svými vrstevníky i s dospělými. Jsou schopni přijímat různé druhy sdělení, porozumí jim a umí sdělení správně interpretovat. Žáci aktivně využívají dostupných prostředků komunikace a tyto prostředky dostatečně ovládají. Přijímají v klidu názor druhého, slušnou formou sdělí svůj názor a zapojují se do diskuse.
- **Kompetence k učení (KU).** Žáci poznávají a zkouší pracovat různými způsoby a metodami, seznamují se s dohodnutými pravidly a dodržují je. Aktivně se zapojují do programu, naslouchají, zapisují, učí se rozlišovat podstatné informace od méně důležitých. Žáci mají možnost využít informační zdroje (knižní tituly, časopisy, poslechové skladby). Ukázky textů jsou z důvodu dodržení autorských práv ve formě citace díla a konkrétní strany. Propojují a prakticky využívají získané teoretické poznatky.
- **Kompetence občanská (KO).** Žáci zvládají diskusi o problémech, spolupracují při řešení problémů, dokáží si vzájemně pomoci a uvědoměle si plní své povinnosti. Seznamují se s národními a kulturními tradicemi.
- **Kompetence sociální a personální (KSP).** Žáci dodržují pravidla spolupráce, rozdělují si role ve skupině, aktivně se zapojují do práce ve skupině a berou ohledy na ostatní. Snaží se hodnotit práci svou i práci celé skupiny.
- **Kompetence pracovní (KP).** Žáci pracují podle návodů a daných postupů, uzpůsobí si pracovní postup na základě svých schopností. Dodržují pravidla bezpečnosti při práci.
- **Kompetence k řešení problému (KŘP).** Žáci jsou schopni používat různé myšlenkové operace (srovnávání, třídění), rozpoznají problém a navrhnou varianty řešení. Pracují buď samostatně, nebo s pomocí učitele.
- **Smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.** Žáci jsou vedeni k tomu, aby si dokázali vážit našeho kulturního dědictví. Seznámí se s místy, o kterých se mohou dočíst v regionální literatuře, s tradicemi, historií a kulturou.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- **Schopnost práce s digitálními technologiemi.** Žáci v průběhu programu pracují s internetem, s online vyhledávačem Městské knihovny, s interaktivní tabulí a tablety.

3.1 Exkurze na Javorník

Anotace

Programem exkurze je návštěva Javorníka, místní rozhledny a historické expozice včetně návštěvy infocentra. Žáci se seznámí se spisovatelem Hynkem Klimkem, který píše příběhy a pohádky z šumavského regionu a exkurzí je provází.

Cíl

Žák pozná jihočeského spisovatele Hynka Klimka a vyjmenuje některá jeho díla. Prohlédne si historickou expozici a vystoupí na rozhlednu Javorník.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Javorník: (1066 m n.m.) Nejvyšší vrchol Javornické hornatiny v okrese Prachatice. V roce 1938 zde byla dokončena Klostermannova rozhledna, která byla v letech 2002 – 2003 nastavena na výšku 39 m. Ve stejnojmenné vesnici pod horou se nachází kaple sv. Antonína, socha K. Klostermanna a Dům historie Javornicka č. p. 45.

Hynek Klimek: Český spisovatel, novinář a publicista. Píše hlavně pro děti a z jihočeského regionu.

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence sociální a personální (KSP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Nepřítomnost pana spisovatele vzhledem k jeho pracovnímu vytížení a nepřízeň počasí.

Použitá literatura a odkazy

Pan spisovatel Klimek si přinesl některé knihy z vlastní tvorby a představil je žákům.

Forma a bližší popis realizace

Exkurze.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Metody

Metody názorně-demonstrační, pozorování, demonstrace, rozhovor.

Pomůcky

Vhodné oblečení do terénu a sychravého počasí, fotoaparát pro vedoucího skupiny, psací potřeby a evaluační dotazník č. 4.1.1. (Přílohy str. 7)

Podrobně rozpracovaný obsah

V doprovodu knihovnic a vyučujících se žáci autobusem dopraví do obce Javorník. Zde se žáci setkají se spisovatelem Hynkem Klimkem, který je bude provázet celou exkurzí. Společně se zastaví u sochy K. Klostermanna, kolem kaple sv. Antonína Poduanského dojdou k rozhledně. Také si prohlédnou výstavu v Domě historie Javornicka č. p. 45 a mohou navštívit i informační středisko.

3.2 Hory a pohoří

Anotace

Žáci se seznámí s prostředím knihovny, s její nabídkou a jednotlivými odděleními. Osvojí si základy práce s online katalogem. Práci s konkrétními texty si žáci rozšíří již získané vědomosti o pohořích a horách jižních Čech.

Cíl

Žák se orientuje v prostředí knihovny, vyhledá konkrétní knihu různými způsoby (podle abecedy, pomocí online katalogu). Vyjmenuje nejdůležitější hory a pohoří jihočeského regionu.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Oddělení v knihovně: pro děti, pro dospělé, studovna

Řazení knih v knihovně: podle témat (každé téma naučné literatury má své číslo), podle abecedy

Vyhledávání knih: podle konkrétního online systému každé knihovny

Šumava: Rozsáhlé pohoří na hranicích Česka, Rakouska a Německa. Délka 190 km, rozloha 1671 km². Nejvyšší hora celého pohoří je Velký Javor 1456 m n.m., na české straně hora Plechý 1378 m n.m. Pohoří je prameništěm významných řek – např. Vltavy, Otavy, Blanice. V roce 1963 byla zřízena CHKOŠ a od roku 1991 se nejvýznamnější oblasti staly Národním parkem Šumava.

Novohradské hory: Pohoří se nachází na hranicích Česka a Rakouska. Rozloha 162 km² na českém území. Nejvyšší hora Viehberg 1112 m n.m., na české straně Kamenec 1072 m n.m. V horách pramení např. řeky Lužnice a Malše. V roce 2000 byl vyhlášen Přírodní park Novohradské hory.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Přínos neformálního vzdělávání

Prostředí knihovny umožní žákům prožitky, které běžně ve školním vyučování nebývají. Naučí se vyhledávat knihy podle katalogu a mohou si knihy půjčit ke své práci. Podchytí se zájem žáků o pravidelné návštěvy v knihovně.

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence sociální a personální (KSP), kompetence pracovní (KP), kompetence k řešení problému (KŘP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Chybějící knihy v knihovnách. Žáci mají potíže při práci s textem. Je nutná pomoc knihovnice nebo vyučujícího. Komplikace mohou nastat při nedůsledném řízení diskuse a při nedodržení časového harmonogramu.

Použitá literatura a odkazy

Novohradské hory a novohradské podhůří: příroda - historie - život. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-091-X.

CHALOUPEK, Václav. Madla a Ťap. Praha: Česká televize, 2009. Edice České televize. ISBN 978-80-7404-034-4.

KLOSTERMANN, Karel. Šumavské povídky. Ilustroval Petr NOVÁK. Plzeň: Starý most, 2008. ISBN 978-80-254-4084-1.

Vítaný host na Šumavě a v Českém lese: čtvrtletník příznivců přírody, památek a lidí. Regionall, 2007 [Plzeň]. ISSN 1802-3622., jaro 01/2017.

KOZÁK, Roman. Pohádky ze šumavských lokálek. 2. vyd. Ilustroval Jelena TESAŘOVÁ. Sušice: Nakladatelství Dr. Radovan Rebstock, 2000. ISBN 80-85301-72-5.

MAZNÝ, Petr a Martin VOBRUBA. Hurá na Šumavu: průvodce pro děti i rodiče. Ilustroval Soňa BRABENCOVÁ. Plzeň: Starý most, 2017. ISBN 978-80-87338-77-3.

FÍŠER, Vojtěch. Od Šumavy k Novohradským horám. Praha: Regia, 2008. Tajemné stezky. ISBN 978-80-86367-73-6.

MALOVICKÝ, Václav. Matýskovo putování tajemnou Šumavou. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Anifilm, 2010. ISBN 978-80-254-8703-7.

FEŘTEK, Tomáš. Křížem krážem po českých horách pěšky i na kole. Havlíčkův Brod: Fragment, 2007. Tipy na výlety. ISBN 978-80-253-0375-7.

ADAMEC, Vladislav. Jihočeské pohádky, pověsti a báje: místopisný průvodce Novohradskými horami, Blanským lesem a okolím. Prášily: Krok, 2011. ISBN 978-80-904940-0-8.

STIFTER, Adalbert. Vítek. Brno: MOBA, 2004. ISBN 80-243-1340-5.

Pro další informace a inspiraci je možno využít wikipedii.

Online katalog knihovny Prachatice: <http://online.knih-pt.cz/> Je nutné zadávat do vyhledávače pouze podbarvenou část.

Forma a bližší popis realizace

Výklad knihovnice, instruktáž, frontální výuka v kombinaci se samostatnou a skupinovou prací, prezentace, diskuze, práce s pracovními listy.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Žáci si vyzkouší s pomocí knihovnice práci s online katalogem, projdou se všemi odděleními knihovny, vyhledají konkrétní knihu, kterou potřebují k plnění samostatných úkolů.

Metody

Žáci pracují samostatně, s pomocí knihovnice a ve skupinách (vyhledávání v online katalogu, práce s textem, pracovní listy. Při jednotlivých činnostech je využíván výklad, rozhovor a četba. Dále metody zaměřené na praktické využití poznatků (vyhledávání knih) a metody kritického myšlení (práce s textem).

Pomůcky

Flipchart, psací potřeby, knihy, přílohy str. 8–25

4.2.1 Pes Vavřík

4.2.2 Pracovní listy – soubor otázek

4.2.3 Obrázky písmen do tajenky

Podrobně rozpracovaný obsah

- Uvítání knihovnicí v pobočce Městské knihovny

Knihovnice se žákům představí a krátce jim prozradí náplň programu.

- Seznámení žáků s pejskem Vavříkem (5 minut)

Knihovnice ukáže žákům obrázek psa Vavříka (č. 4.2.1 Pes Vavřík), představí ho a vysvětlí, že má jméno podle sv. Vavřince, patrona všech knihovníků.

Knihovnice klade žákům otázky:

Slyšeli jste někdy slovo patron?

Víte, co to slovo znamená? *Patron je ochránce.*

Známe i další patrony: sv. Florian – patron hasičů

sv. Ambrož – patron včelařů

sv. Kryštof – patron řidičů

sv. Prokop – patron horníků

sv. Hubert – patron myslivců

Knihovnice sdělí žákům, že pes Vavřík bude provázet celým projektem.

Touto úvodní částí rozvíjíme kulturní povědomí a vyjádření a KU.

Rozhovor na téma knihovna (10 minut)

Knihovnice klade žákům otázky:

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Jaký je rozdíl mezi knihovnou a knihkupectvím? *V knihovně se knihy půjčují a v knihkupectví se knihy prodávají a kupují.*

Na co knihovnu potřebujeme a potřebujeme ji vůbec? *Knihovnu určitě potřebujeme. Můžeme si zde půjčit knihy, časopisy a využívat internet nebo studovnu.*

Kdo z vás již knihovnu navštívil? Někteří žáci jsou pravidelnými návštěvníky a při rozhovorech využijeme jejich konkrétní zkušenosti.

Proč knihovnu navštěvujete?

Nabízí knihovna jen knížky k zapůjčení domů? *Ne, můžeme využít studovnu, kde si texty jen prohlédneme a přečteme, v případě potřeby si texty zkopírujeme.*

- **Zopakování abecedy** (5 minut)

Knihovnice žákům vysvětlí řazení knih podle abecedního pořádku příjmení autorů. Žáci si společně hlasitě řeknou abecedu. Samostatně si abecedu zopakují na jednoduchých úkolech v učebnici. Následně vyhledají knihy od Hynka Klimka, se kterým se žáci seznámili při exkurzi v úvodu projektu.

Při této činnosti se rozvíjí KP a KŘP.

J _ L M _ _ O _ Q Č _ Ď _ _ G H _ _

- **Výklad** (5 minut)

Knihovnice představí žákům systém vyhledávání knih Clavius. S jeho pomocí vyhledáváme knihy podle oddělení knihovny, podle názvu publikace, podle autora nebo podle tématu, které nás zajímá.

- **Vyhledávání knih** (10 minut)

S pomocí knihovnice nebo vyučujícího si žáci samostatně vyzkouší nalézt svoji oblíbenou knihu v online katalogu. <http://online.knih-pt.cz/> Je nutné zadávat do vyhledávače pouze podbarvenou část.

Rozvíjíme zde KP KŘP a KU.

- **Procházka po knihovně** (10 minut)

V doprovodu knihovnice žáci projdou všechna oddělení knihovny. Knihovnice jim každé oddělení pojmenuje, aby se lépe orientovali při plnění následujícího úkolu.

- **Připomínka předchozí exkurze** (5 minut)

Knihovnice připomene žákům cíl exkurze (Javorník) a seznámí žáky s tím, že si budou povídat i o jiných dalších horách a pohořích v jižních Čechách (Šumava, Novohradské hory, Boubín, Plechý, Třístoličník).

- **Skupinová práce** (30 minut)

Žáci vytvoří 11 skupin (nejlépe dvojice) a každá si vylosuje list se zadaným úkolem. Pokud bude skupin méně, zbývající úkoly vypracuje nejrychlejší dvojice. Na každém listě je číslo, otázka a uvedena konkrétní kniha, kde se nalezne správná odpověď. Žáci pomocí online katalogu vyhledají, ve kterém oddělení se daná kniha nachází, a dojdou si pro ni. Na konkrétní straně najdou obrázek psa Vavříka s písmenkem. Prací s textem na této straně zjistí a na pracovní list zapíší správnou odpověď. Nezapomenou si uschovat obrázek psa Vavříka s písmenkem, který byl v knize vložen.

Knihovnice musí předem vložit obrázky do knih na správnou stranu, viz soubor otázek, kde je uveden titul a příslušná

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

č. 4.2.2 Soubor otázek

1.

Otázka:

Novohradské hory se nachází jihovýchodně od Českých Budějovic a z jedné strany jsou ohraničeny státní hranicí. Jakou zemi nalezneme hned za touto hranicí?

Kde naleznesh správnou odpověď? V knižce:

Novohradské hory a Novohradské podhůří (kolektiv autorů) na straně 14

Správná odpověď:

č. 5.2.2 Soubor otázek – řešení

1.

Otázka:

Novohradské hory se nachází jihovýchodně od Českých Budějovic a z jedné strany jsou ohraničeny státní hranicí. Jakou zemi nalezneme hned za touto hranicí?

Kde naleznesh správnou odpověď? V knižce:

Novohradské hory a Novohradské podhůří (kolektiv autorů) na straně 14

Správná odpověď:

RAKOUSKO

Zbývající otázky jsou umístěny v přílohách (str. 7 – 25) a řešení v přílohách (str. 98 – 108).

- **Prezentace práce ve skupinách** (5 minut)

Každá skupina přečte ostatním otázku a sdělí jim správnou odpověď. Obrázek psa Vavříka s písmenkem přiloží na tabuli k číslu otázky. Společně tak sestaví heslo: AHOJ PŘÍŠTĚ.

č. 4.2.3 Písmena do tajenky jsou umístěna v přílohách č. 4 – soubor materiálů pro realizaci programu. Je nutné je předem rozstříhnout a umístit do konkrétních knih na správné místo.

- **Závěrečné shrnutí** (4 minuty)

Knihovnice žákům připomene, že knihy mohou sloužit nejen pro radost a potěšení, ale také jako zdroj informací. Není tedy nutné používat pouze počítač a internet. Knihy mohou být nápomocny s prací do školy i jako zábava pro volné chvíle. Knihovnice všem s jejich výběrem vždy ochotně pomohou. Žáci se sami vyjádří k průběhu programu.

- **Sebehodnocení žáků** (1 minuta)

Žáci si sami zhodnotí svou práci a průběh programu. Zakroužkují jeden ze tří obrázků psa Vavříka.

- **Vysvětlení způsobu hodnocení**

Program se mi líbil, pracoval jsem samostatně a bez pomoci knihovnice nebo vyučujícího. Zvládl jsem všechny zadané úkoly.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Program se mi zčásti líbil. Při plnění úkolů jsem potřeboval pomoc knihovnice nebo vyučujícího. Zvládl jsem pouze některé úkoly.

Program se mi nelíbil. Samostatně ani s pomocí jsem zadané úkoly nezvládl.

Sebehodnocení žáků bude probíhat stejnou formou i v následujících programech.

3.3 Lidové zvyky a tradice

Anotace

Na základě vlastních zkušeností žáci vyjmenují známé tradice a zvyky s nimi spojené. Jednotlivé tradice zařadí k ročním obdobím. Zaměříme se konkrétně na podzimní jihočeskou slavnost Konopická, která se váže k oslavám sklizně lnu. Žáci si připomenou postup zpracování lnu. Další připomenutou tradicí je posvícení a zdobení tradičních jihočeských mětýnek.

Cíl

Žák vyjmenuje nejznámější tradice a s nimi spojené zvyky, zařadí je do správného ročního období. Zná důvod slavnosti Konopická. Osvojí si postup zpracování lnu. Drobným materiálem vyzdobí tradiční papírovou jihočeskou mětýnku.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Tradice: Dovednosti a vědomosti, které se předávají z generace na generaci, tím se udržují, prohlubují a rozmnožují. Tradice se v Čechách v každém regionu dochovaly podobné, ale mohou se trochu lišit (Vánoce, Velikonoce, masopust, posvícení). Jsou spojeny s ročním obdobím.

Zvyky: Zvyk je činnost, kterou jsme zvyklí často nebo pravidelně opakovat. Některé lidové zvyky se staly součástí tradic, lidové zvyky a obyčeje se uchovaly po celá staletí (zdobení stromku, malování kraslic).

Konopická: Oslava sklizně lnu a konopí. Je to stará vesnická zábava, která se pořádala v kraji pod Šumavou. Pořádaly ji dívky a šlo o veselou zábavu se zpěvem a tancem, jíž předcházela rozpustilý průvod obcí. Nazývala se také Konopice, babský bál, babí hody, ženské právo, zástěrková či stromečková zábava.

Len: Vysoká štíhlá rostlina s modrými květy. Z jejího stonku se získávají vlákna, ze kterých se tká plátno. Rostlina se nejdříve máčí ve vodě, za sucha se drtí, aby se oddělila dřevnatá část stonku. Spřádáním jednotlivých vláken (kdysi na kolovrátku) vzniká dlouhá lněná nit pro tkaní na tkalcovském stavu.

Posvícení: Posvícení je oslava ukončení polních prací a bohaté sklizně. Všeho je dostatek. Lidé se těší na odpočinek po práci a tradiční veselice. Slaví se na podzim. Říká se mu také havelské posvícení. Dříve se v každé obci slavilo posvícení jindy (jindy vysvěcen kostel), a tak císař Josef II. vydal v roce 1787 nařízení slavit jen jedno posvícení v roce, a to v neděli po sv. Havlovi (16. října).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Mětiny: Tradiční pečivo typické pouze pro jižní Čechy. Mohou být vykrajované nebo lité – dávají se do formiček. Těsto obsahuje hodně másla, cukru a vajec, každá oblast Šumavy má jiný recept na pečení a jiný způsob zdobení. Podle tradice dávala děvčata mětiny chlapcům za to, že s nimi celý rok tancovali.

Přínos neformálního vzdělávání

Dostatek knih k nahlédnutí vhodných k tomuto tématu.

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence sociální a personální (KSP), kompetence pracovní (KP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Tento blok je velmi náročný na přípravu. Vyučující si musí předem vyhledat vhodné tituly knih, stáhnout videonahrávku a přinést dostatečné množství vhodného drobného materiálu ke zdobení předem připravených papírových mětiny. Komplikace mohou nastat také při nedůsledném řízení diskuse a při nedodržení časového harmonogramu.

Použitá literatura a odkazy

THOŘOVÁ, Věra a Zdeněk VEJVODA. V Prachaticích za bránou: lidové písně z okolí Prachatic a šumavského Podlesí v zápisech sběratelů 19. a 20. století. Volary: Stehlík, 2013. ISBN 978-80-86913-13-1.

KOŽMÍNOVÁ, Amálie. Konopická: výpravná vesnická hra se zpěvy a tanci o třech jednáních s proměnou. Praha: A. Kožmínová, 1932.

FIBICH, Ondřej. Ze Šumavy špalíček pohádek a básniček. Ilustroval Petr ŠTĚPÁN. Strakonice: Ondřej Fibich, 2016. ISBN 978-80-88002-09-3.

KOHOUTOVÁ, Lucie. Tradiční svátky a recepty ze šumavské vesnice. České Budějovice: Dona, 2017. ISBN 978-80-7322-203-1.

KUKAL, Petr a Jan VINDUŠKA. Hovory a hrátky se zvyky a svátky. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-696-4.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry. Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-096-9.

PILÁT, Albert. Kapesní atlas rostlin. 9. vyd. Ilustroval Otto UŠÁK. Praha: SPN, 1988. Obrazové atlasy (Státní pedagogické nakladatelství).

Ukázka pro inspiraci: <https://www.youtube.com/watch?v=5uO-diNikiE&pbjreload=101>

Forma a bližší popis realizace

Výklad vyučujícího, instruktáž, frontální výuka v kombinaci se samostatnou a skupinovou prací, prezentace, diskuse, práce s pracovními listy. Na základě vlastních zkušeností žáci vyjmenují známé tradice a zvyky s nimi spojené. Jednotlivé tradice zařadí k ročním obdobím. Zaměříme se konkrétně na podzimní jihočeskou slavnost Konopická, která se váže k oslavám sklizně lnu. Žáci si připomenou postup zpracování lnu. Další připomenutou tradicí je posvícení a zdobení tradičních jihočeských mětiny.

Metody

Žáci pracují samostatně (pracovní list Zvyky, Zpracování lnu) a ve skupinách při zdobení mětiny. Při jednotlivých činnostech byl využíván výklad, rozhovor, sledování videoukázky a zpěv písně. Byly využity metody rozvíjející tvořivost (zdobení mětiny), metody zaměřené na praktické využití poznatků (pracovní list Zpracování lnu a závěrečné shrnutí) a metody rozvíjející kritické myšlení (myšlenková mapa a pracovní list Zvyky).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pomůcky

Flipchart nebo tabule, interaktivní tabule nebo tablety, psací potřeby, nůžky, pastelky, lepidlo (nejlépe Herkules), misky pro každou skupinu, knihy, drobný přírodní materiál (hrách, čočka, rýže, fazolky, sušené plody a kvítky aj.), přílohy str. 26–28, 109–110.

- 4.3.1 Pracovní list Zvyky
- 4.3.2 Pracovní list Zpracování Inu
- 4.3.3 Šablona mětýnky
Text písně To je zlaté posvícení (Přílohy str. 131)

Podrobně rozpracovaný obsah

- Uvítání vyučující ve třídě

Vyučující žákům krátce prozradí náplň programu.

- Myšlenková mapa (5 minut)

Vyučující položí žákům otázku:

Co si představíte pod pojmem zvyk, tradice? Na tabuli zapisuje vyučující stručná hesla.

- Rozhovor na téma zvyky a tradice (5 minut)

Vyučující klade žákům otázky a vychází z myšlenkové mapy, kterou společně vytvořili.

Znáte ještě jiné tradice kromě nejčastěji zmiňovaných (Vánoce, Velikonoce)? *Masopust, posvícení, Konopická, tradiční poutě, letnice, vítání jara, Mikulášská nadílka.*

Ve kterém ročním období se slaví určité svátky? *Jaro – vítání jara a Velikonoce, léto – letnice, poutě, podzim – posvícení, Konopická, zima – Mikulášská nadílka, Vánoce, masopust.*

Dodržujete doma některé zvyky? *Nejčastěji uváděné zvyky se vztahují k Vánocům a Velikonocům.*

Prostřednictvím myšlenkové mapy se rozvíjí metoda kritického myšlení a rozhovorem KK. Vhodná formulace odpovědi, správná interpretace. Upevňujeme u žáků i smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

- Samostatná práce (5 minut)

Žáci na pracovním listě č. 4.3.1 Zvyky přiřadí symboly k názvům konkrétních tradic.

Prostřednictvím této činnosti se rozvíjí KŘP. Žáci si upevní poznatky z prvouky a z českého jazyka.

č. 4.3.1 Zvyky

- Společná kontrola samostatné práce (5 minut)

Na tabuli vyvěsíme zvětšený pracovní list č. 4.3.1 Zvyky a žáci postupně chodí a přiřazují symbol k názvu tradice (mohou spojit, pro lepší orientaci číslovat (viz řešení č.5.3.1 Zvyky – řešení).

- Výklad (5 minut)

Vyučující žákům formou výkladu přiblíží lidovou slavnost Konopická. Může čerpat z rozšiřujících informací, které jsou

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

uvedeny v úvodu metodického zpracování této lekce.

- **Videoukázka z vystoupení žáků ZŠ Vodňanská Prachatice** (15 minut)

Žáci zhlédnou ukázkou vystoupení Konopická, které nacvičili žáci 5. B ZŠ Vodňanská Prachatice.

Jako možnost využít ukázkou na:

<https://www.youtube.com/watch?v=5uO-diNikiE&pbjreload=101>

Rozvíjíme smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

- **Ukázka z literatury** (3 minuty)

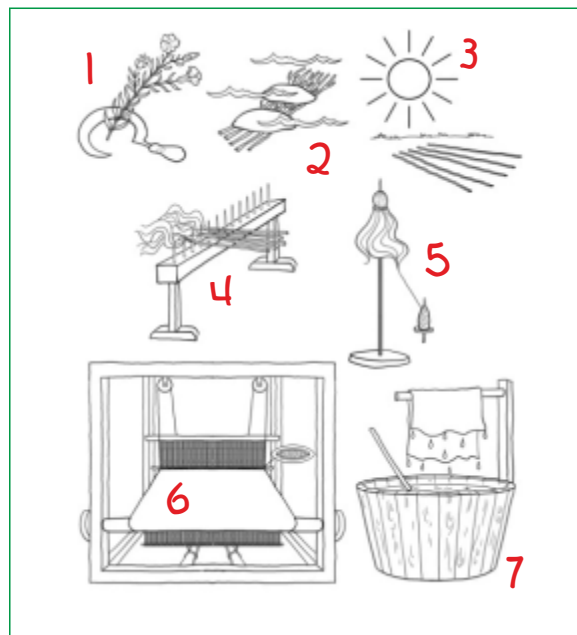
Z. Miler: Jak Krtek ke kalhotkám přišel

Pomocí obrázků v knize vyučující žákům vysvětlí postup zpracování lnu. Rozšiřující informace jsou uvedeny v úvodu metodického zpracování této lekce.

- **Samostatná práce a společná kontrola** (2 minuty)

Na pracovním listě č. 4.3.2 Zpracování lnu žáci očísloují jednotlivé fáze při zpracování lnu tak, jak jdou za sebou, a vyučující jim následně sdělí správné řešení.

č. 4.3.2 Zpracování lnu

- **Píseň To je zlaté posvícení** (5 minut)

Žáci si společně zazpívají lidovou píseň, která se vztahuje k další lidové tradici posvícení. Formou rozhovoru si zopakují, co je posvícení a proč se posvícení slaví. Vyučující může čerpat rozšiřující informace uvedené v úvodu metodického zpracování této lekce. (Text písně – přílohy str. 131)

Rozvíjíme KK. Žáci dokáží formulovat odpovědi a své myšlenky. Upevňujeme u žáků i smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

- **Skupinová práce** (30 minut)

Žáci se libovolně rozdělí do skupin (podle celkového počtu žáků, nejlépe do dvojic). Každá skupina dostane papírovou šablonu mětýnky (č. 4.3.3 Šablona mětýnky) a v misce drobný materiál na výzdobu. Šablonu jeden žák vystříhne a společně ji drobným materiálem zdobí. Z hotových mětýnek se udělá výstava. Žáci si po společné domluvě rozdělí úkoly, kdo bude stříhat a jakým způsobem nazdobí mětýnku.

Prostřednictvím této činnosti se rozvíjí KP a KO.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Práce s textem** (5 minut)

Formou samostatné práce si žáci zopakují získané poznatky z tohoto programu. Do textu, který je uveden v části 2, str. 17. Lidové zvyky a tradice, žáci doplní chybějící slova.

Řešení:

Tradice jsou spojeny s ročním obdobím.

V zimě slavíme **VÁNOCE**,

na jaře **VELIKONOCE**

a na **PODZIM** se slaví vždy posvícení.

Slavnost na konci sklizně lnu se nazývá **KONOPICKÁ**.

Postup zpracování lnu byl popsán v knize Jak krtek ke kalhotkám přišel od spisovatele **ZDEŇKA MILERA**.

V jižních Čechách se o posvícení pečou **MĚTÝNKY**.

Touto činností rozvíjíme kulturní povědomí a vyjádření a dále KU.

- **Zhodnocení programu a sebehodnocení žáků** (5 minut)

Žáci si prohlédnou vystavené mětýnky a vyberou ty nejzdařilejší.

Sami si zhodnotí svou práci a průběh programu. Zakroužkují jeden ze tří obrázků psa Vavříka.

3.4 Města

Anotace

Na základě dosavadních znalostí si žáci prohloubí své vědomosti o nejvýznamnějších městech v jižních Čechách a seznámí se s nejdůležitějšími informacemi o daných městech. Na konkrétních příkladech úryvků z literatury si objasní znaky pověstí.

Cíl

Žák pozná nejvýznamnější města Jihočeského kraje (České Budějovice, Prachatice, Tábor, Písek, Strakonice, Jindřichův Hradec, Český Krumlov). Zná alespoň jednu informaci vážící se ke konkrétnímu městu. Dokáže vysvětlit znaky pověstí na základě úryvků z literatury.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Fikce = Smyšlenka: Označení pro klam nebo výmysl, je to opak skutečnosti.

Pověst: Vyprávění založené na fantazii, s reálným jádrem, které se odehrává v historickém čase. Někdy se váže i ke konkrétnímu místu nebo osobě. Nejstarší české pověsti nalezneme v Kosmově kronice z počátku 12. století.

Dělení pověstí:

Pověsti démonologické – vypráví o setkání s nadpřirozenými silami

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pověsti historické – vztahují se k určité události nebo postavě

Pověsti etnologické – vysvětlují původ objektů nebo jevů

Kamenný most v Písku:

Nejstarší kamenný most u nás byl vybudován zřejmě koncem 13. století během vlády Přemysla Otakara II. První písemné záznamy o mostu pocházejí z roku 1348, kdy se o něm zmiňuje Karel IV.

Přínos neformálního vzdělávání

Prostředí knihovny umožní žákům prožitky, které běžně ve školním vyučování nebývají. Naučí se vyhledávat knihy podle katalogu a mohou si knihy půjčit ke své práci. Naleznou zde dostatek knih vhodných k tomuto tématu (knihy o městech a různé pověsti).

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence k řešení problému (KŘP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

V úvodní samostatné práci – jednoduchý kvíz, potřebují žáci pomoc vyučujícího s přesmyčkou. Někteří žáci nezvládají identifikaci obrázku s fotografií a nepoznají konkrétní město. Musejí si pomáhat vzájemně nebo požádat vyučujícího o radu. Doporučujeme udělat fotokopie fotografií jihočeských měst z knihy F. A. Malečka. Pracovní list s křížovkou má legendu na druhé straně a žáci musí při řešení papír otáčet. Stále platí pro vyučujícího důsledně dodržovat diskusi jako v předchozích programech.

Použitá literatura a odkazy

KLIMEK, Hynek. O víle Majolence a profesorovi z Prachatic. Ilustroval Zdeňka ŠTUDLAROVÁ. Prachatic: Město Prachatic, [2014?]-2015. ISBN 978-80-905842-0-4.

FIBICH, Ondřej. Prácheňský poklad. Ilustroval Zdirad J. K. ČECH. Strakonice: O. Fibich, 2006. ISBN 80-239-7056-9.

FIBICH, Ondřej. Slovníček šumavských strašidel. Ilustroval Petr ŠTĚPÁN. Strakonice: Nakladatelství Hrad Strakonice, 2015. ISBN 978-80-88002-05-5.

KLIMEK, Hynek. Příběhy z jižních Čech. Ilustroval Zdeňka ŠTUDLAROVÁ. Praha: Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0343-0.

STLUKOVÁ, Bára. Pohádky z jižních Čech a Šumavy, aneb, Vyprávění kapra Jakuba. Ilustroval Jaroslav KERLES. České Budějovice: Mapcentrum, 2008. ISBN 978-80-86610-38-2.

CHALOUPEK, Václav. Médové: půl roku s medvědími kluky. Plzeň: Fraus, 2000. ISBN 80-7238-101-6.

Stluková, Bára: První vyprávění kapra Jakuba. 1. vyd., České Budějovice, Mapcentrum, 2002

Stluková, Bára: Druhé vyprávění kapra Jakuba. 1. vyd., České Budějovice, Mapcentrum, 2003

Maleček, František Alois: Jižní Čechy. 1. vyd., Praha: Olympia, 1986

Forma a bližší popis realizace

Výklad knihovnice, instruktáž, frontální výuka v kombinaci se samostatnou a skupinovou prací, prezentace, diskuse, práce s pracovními listy.

Žáci si prohloubí své vědomosti o nejvýznamnějších městech v jižních Čechách a seznámí se s důležitějšími informacemi o daných městech. Na konkrétních příkladech úryvků z literatury si objasní znaky pověstí.

Metody

Žáci pracují samostatně a ve skupinách (pracovní list Pověst, Města, Křížovka). Při jednotlivých činnostech je využíván výklad, rozhovor a četba. Jsou využity metody rozvíjející tvořivost (Pantomima) a metody zaměřené na praktické využití

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

poznatků (pracovní list Pověst a Křížovka).

Pomůcky

Flipchart, psací potřeby, knihy, přílohy str. 29 –39, 111 – 113

- č. 4.4.1 Pověst (kvíz)
- č. 4.4.2 Soubor obrázků měst (nutno rozstříhnout)
- č. 4.4.3 Pracovní list Města
- č. 4.4.4 Hesla – pantomima
- č. 4.4.5 Pracovní list Křížovka (nutno vytisknout oboustranně)

Podrobně rozpracovaný obsah

- Uvítání knihovnicí v pobočce Městské knihovny

Knihovnice se žákům představí a krátce jim prozradí náplň programu.

- Rozhovor (5 minut)

Knihovnice klade žákům otázky:

Znáte nějaká jihočeská města?

Navštívili jste některá z nich?

Co zajímavého jste tam viděli?

- Ukázka z literatury (5 minut)

O. Fibich: Prácheňský poklad, str. 141

V další části programu přečte knihovnice krátký úryvek z knihy, aby si mohli objasnit, co je pověst.

Pověst: Vyprávění založené na fantazii, s reálným jádrem, které se odehrává v historickém čase, váže se i ke konkrétnímu místu nebo osobě. Zbytek je vymyšlený (fikce). Knihovnice může čerpat z rozšiřujících informací, které jsou uvedeny v úvodu metodického zpracování této lekce.

Prostřednictvím této činnosti se rozvíjí KU. Žáci získají informace o literárním útvaru.

- Samostatná práce – Kvíz (5 minut)

Žáci v předloženém kvízu odpoví na zadané otázky ANO X NE a zakroužkují příslušné písmenko. Z písmen přesmyčkou složí tajenku.

Prostřednictvím této činnosti se rozvíjí KŘP, KU. Žáci si upevní získané poznatky z literatury.

č. 4. 4. 1 Kvíz	ANO	NE
Odehrává se pověst v minulosti?	I	A
Nalezneme v pověsti zmínky o konkrétním místě, osobě nebo období?	E	O
Existují pověsti jen o jižních Čechách?	D	C
Má pověst děj?	F	G
Pohádka a pověst je totéž?	L	K

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

vybraná písmena: _____

Přesmyčka = tajenka _____

č. 5. 4. 1 Kvíz – řešení

ANO

NE

Odehrává se pověst v minulosti?

I

A

Nalezneme v pověsti zmínky o konkrétním místě, osobě nebo období?

E

O

Existují pověsti jen o jižních Čechách?

D

C

Má pověst děj?

F

G

Pohádka a pověst je totéž?

L

K

vybraná písmena: **IECFK** _____

Přesmyčka = tajenka **FIKCE** _____

- **Ukázka z literatury** (5 minut)

O. Fibich: Prácheňský poklad, str. 10, pověst o Vimperku, Ze srdce klubíčko

V další části programu přečte knihovnice další krátký úryvek z knihy, na jehož základě si žáci shrnou získané poznatky z literatury (znaky pověsti).

- **Ukázka knihy** (5 minut)

F. A. Maleček: Jižní Čechy. Knihovnice ukazuje žákům konkrétní fotografie jihočeských měst v knize, které budou potřebovat v následující samostatné práci.

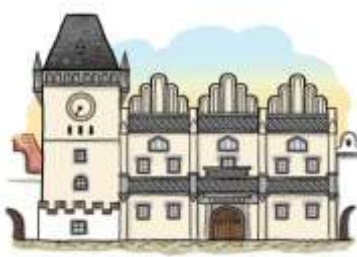
- **Samostatná práce** (20 minut)

Žáci dostanou pracovní list č. 4.5.3 Města s obrázky sedmi jihočeských měst. Pomocí fotografií z knihy F. A. Malečka: Jižní Čechy, které jsou rozmístěny po knihovně, doplní do pracovního listu názvy daných měst.

Rozvíjí se zde KŘP. Žáci přiřadí namalovaný obrázek k dané fotografii.

č. 4.4.3 Města

Zjisti podle fotografií z knížek názvy jednotlivých měst a přiřaď je k obrázkům.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

.....

.....

.....

.....

č. 5.4.3 Města – řešení

Zjistí podle fotografií z knížek názvy jednotlivých měst a přiřadí je k obrázkům.

PRACHATICE

TÁBOR

PÍSEK

ČESKÝ KRUMLOV

STRAKONICE

ČESKÉ BUDĚJOVICE

JINDŘICHŮV HRADEC

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Společná kontrola** (20 minut)

Knihovnice položí na tabuli obrázek konkrétního města (č. 4.4.2 Soubor obrázků měst), žáci dopíší jeho název a z následujících činností (četba, výklad, zpěv písně) dopíší pouze heslo.

Strakonice: Ukázka z knihy B. Stlukové: Pohádky z jižních Čech a Šumavy aneb vyprávění kapra Jakuba. Knihovnice přečte žákům příběh Strakonický dudák.

**STRAKONICKÝ DUDÁK
OTAVA**

Český Krumlov: Ukázka z knihy V. Chaloupka: Měďové a poslech a zpěv písně O čem se zdá medvědům. (Možno využít poslech písně O čem se zdá medvědům.)

**MEDVĚDI KUBA, MATĚJ A VOJTA
VLTAVA**

Prachatic: Ukázka knihy H. Klimka: O víle Majolence a profesorovi z Prachatic.

VÍLA MAJOLENKA

Písek: Ukázka mapy v knize B. Stlukové: První vyprávění Kapra Jakuba. Knihovnice upozorní žáky na kamenný most na obrázku v mapě.

**NEJSTARŠÍ KAMENNÝ MOST
OTAVA**

Tábor: Výklad knihovnice o známém jihočeském městě. Knihovnice sdělí žákům důležitá hesla.

**RYBNÍK JORDÁN
LUŽNICE
JAN ŽIŽKA A HUSITÉ**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jindřichův Hradec: Knihovnice sdělí žákům nejdůležitější informace k tomuto městu.

RYBNÍK VAJGAR NEŽÁRKA

České Budějovice: Knihovnice sdělí žákům nejdůležitější informace k tomuto krajskému městu.

KRAJSKÉ MĚSTO NA SOUTOKU ŘEK VLTAVY A MALŠE SAMSONOVA KAŠNA ČERNÁ VĚŽ

- **Pantomima** (10 minut)

Tři vybraní žáci si vylosují „bublinu“ s heslem. Heslo si potichu přečtou a formou pantomimy předvedou ostatním žákům. Ti hádají, koho předvádí. (č. 4.4.4 Hesla k pantomimě).

Touto činností rozvíjíme u žáků KK – vyjadřování pomocí jiných výrazových prostředků (mimika, pohyb).

Bubliny s hesly:

**STRAKONICKÝ DUDÁK
MEDVĚDI KUBA, MATĚJ A VOJTA
VÍLA MAJOLENKA**

- **Samostatná práce – Křížovka** (10 minut)

Formou samostatné práce si žáci zopakují získané poznatky z této i předchozích lekcí.

Každý žák na svém pracovním listu č. 4.4.5 Křížovka vyřeší zadanou tajenku. Po přečtení legendy doplní do křížovky vhodné slovo z nabídky. Následně křížovku společně doplní na zvětšeném pracovním listu a zkontrolují si tím vlastní práci. Žáci s SVP mohou pracovat s pomocí vyučujícího.

(Knihovnice si předem zvětší pracovní list č. 4.4.5 Křížovka a umístí na flipchart.)

Řešením této křížovky rozvíjíme KŘP.

1.											
2.											
3.											
4.											
5.											
6.											
7.											
8.											
9.											
10.											
11.											
12.											

1.						M	O	S	T		
2.			D	U	D	Á	K				
3.					J	O	R	D	Á	N	
4.	M	A	J	O	L	E	N	K	A		
5.					Č	E	S	K	Ý		
6.				L	U	Ž	N	I	C	E	
7.						P	Í	S	E	K	
8.						V	I	M	P	E	R
9.				B	U	D	Ě	J	O	V	I
10.		N	Á	M	Ě	S	T	Í			
11.				V	L	T	A	V	A		
12.					V	A	J	G	A	R	

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Zhodnocení programu** (5 minut)

Žáci mají možnost formou rozhovoru vyjádřit se k jednotlivým činnostem v průběhu programu a zhodnotí vlastní práci zakroužkováním vhodného obrázku psa Vavříka.

Otázky knihovnice:

Víš, jaké jsou znaky pověsti?

Pamatuješ si název některého jihočeského města?

Vzpomeneš si na nějaké bližší informace, které se k jednotlivým městům váží?

Vzpomeneš si na název alespoň jedné knihy, ze které jsme si četli?

Jak se ti dařilo samostatně vyřešit křížovku?

Podle toho, jak se ti dnes pracovalo a jak se ti dnešní lekce líbila, zakroužkuj obrázek Vavříka.

3.5 Rybníky

Anotace

Na základě dosavadních znalostí si žáci prohloubí své vědomosti o rybnících v jižních Čechách, upřesní si druhy živočichů a rostlin, seznámí se s jihočeskou postavou rybníkáře Jakuba Krčína a na konkrétních příkladech úryvků z literatury si zopakují znaky pohádek.

Cíl

Žák pozná postavu jihočeského rybníkáře Jakuba Krčína, umí vyjmenovat názvy největších jihočeských rybníků, dokáže vysvětlit význam rybníků v přírodě. Zná znaky pohádky, rozliší pohádky a pověsti.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Jakub Krčín (1535 – 1604). Významný jihočeský rybníkář, který pracoval ve službách královského rodu Rožmberků. Budoval rybníky na Třeboňsku (Rožmberk, Svět, Opatovický rybník, Zábělský rybník aj.).

Největší rybník v Čechách je rybník Rožmberk s rozlohou 677 ha, další větší rybníky v jižních Čechách jsou Bezdrev s rozlohou 520 ha, Svět s rozlohou 201 ha, nejvýše položený rybník v Čechách je Křišťanovický nedaleko Prachatic. Rybníky se stavěly k hospodářským účelům (chov ryb, zdroj vody).

Pohádka: Vyprávění založené na fantazii, zejména ze světa nadpřirozených jevů a bytostí (čarodějnice, čert, vodník...). Pohádkový příběh není vázán na podmínky reálného světa. Pohádka je charakteristická ustálenými začátky i závěry (Bylo nebylo..., Za devatero horami a....). Neuplatňuje se zde skutečná geografie, děj se odehrává v neurčité době, zdůrazněny jsou velké kontrasty (dobrý x zlý, bohatý x chudý, hloupý x chytrý). Nejčastěji se pohádky předávají ústní formou.

Přínos neformálního vzdělávání

Prostředí knihovny umožní žákům prožitky, které běžně ve školním vyučování nebývají. Naučí se vyhledávat knihy podle katalogu a mohou si knihy půjčit ke své práci.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence sociální a personální (KSP), kompetence pracovní (KP), kompetence k řešení problému (KŘP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Komplikace mohou nastat při nedůsledném řízení diskuse a při nedodržení časového harmonogramu. Žáci mají tendence mluvit o věcech, které nesouvisí s daným tématem, a diskuse se tak protahuje. Některým žákům je potřeba pomoci při rozdělení úkolů ve skupině.

Použitá literatura a odkazy

KREJČA, Miroslav a Tereza JELENOVÁ. Putování vodníků od rybníka k rybníku: pohádky k usínání. Ilustroval Edita PLICKOVÁ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-678-0.

KLIMEK, Hynek. Strašidlář. Ilustroval Zdeňka ŠTUDLAROVÁ. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4215-1. Pro další informace a inspiraci je možno použít např. wikipedii.

Forma a bližší popis realizace

Výklad knihovnice, instruktáž, frontální výuka v kombinaci se samostatnou a skupinovou prací, prezentace, diskuze, práce s pracovními listy.

Na základě dosavadních znalostí si žáci prohloubí své vědomosti o rybnících v Čechách, upřesní si druhy živočichů a rostlin, seznámí se s jihočeskou postavou rybníkáře Jakuba Krčina a na konkrétních příkladech úryvků z literatury si zopakují znaky pohádek.

Metody

Žáci pracují samostatně a ve skupinách (pracovní list č. 4.5.3 Cesta k rybníku). Při jednotlivých činnostech byl využíván výklad, rozhovor a četba. Byly využity metody rozvíjející tvořivost (č. 4.5.2 Zvířátka k vystřihování a č. 4.5.5 Domaluj vodníka), metody zaměřené na praktické využití poznatků (pracovní list č. 4.5.6 Kvíz) a metody kritického myšlení (obrázek č. 4.5.4 Vodník).

Pomůcky

Flipchart, psací potřeby, nůžky, pastelky, lepidlo, knihy, přílohy 40–45, 114–116

- 4.5.1 Obrázek les a rybník
- 4.5.2 Obrázky zvířat k vystřihování
- 4.5.3 Pracovní list – Cesta k rybníku
- 4.5.4 Obrázek vodníka
- 4.5.5 Pracovní list – Domaluj vodníka
- 4.5.6 Pracovní list – Kvíz
- 5.5.1 Les a rybník
- 5.5.3 Cesta k rybníku
- 5.5.6 Kvíz

Podrobně rozpracovaný obsah

- Uvítání knihovnicí v pobočce Městské knihovny

Knihovnice se žákům představí a krátce jim prozradí náplň programu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Motivace** (5 minut)

Knihovnice přečte ukázkou z knihy M. Krejčí: Putování vodníků od rybníka k rybníku (str. 7 – 10). Důvěrně známá postava vodníka motivuje žáky k další práci.

- **Rozhovor na téma co je rybník** (5 minut)

Vyučující klade žákům otázky:

Co je rybník? *Rybník je uměle vytvořená nádrž.*

K čemu rybník slouží? *Rybníky slouží k chovu ryb, k rekreaci, zadržují vodu v přírodě.*

Kdo v rybníce nebo u rybníka žije a roste? *U rybníka žijí ryby, kachny, žáby, labutě, volavky.... Rostou tam lekníny, rákosí, vrby...*

Co můžeme u rybníka dělat? *Můžeme zde chytat ryby, koupat se, potápět se, plout na lodkách a v zimě bruslit.*

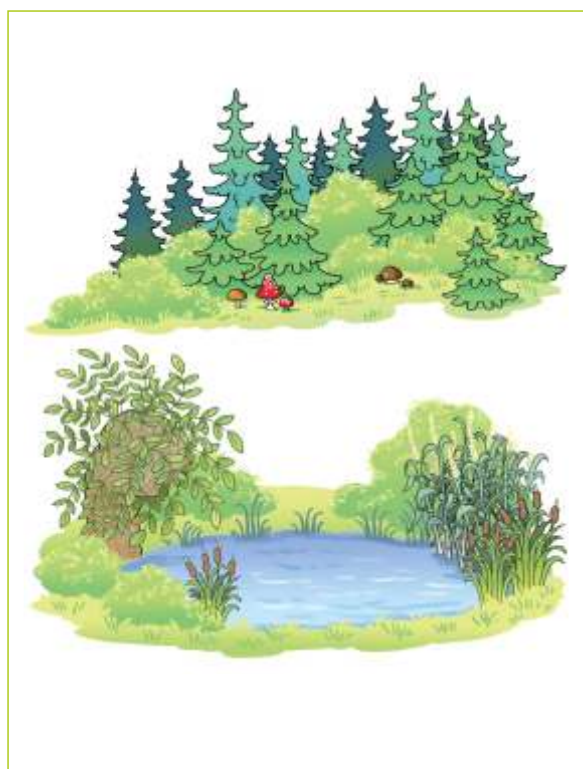
Prostřednictvím rozhovoru se rozvíjí KK. Vhodná formulace odpovědí, správná interpretace.

- **Skupinová práce** (20 minut)

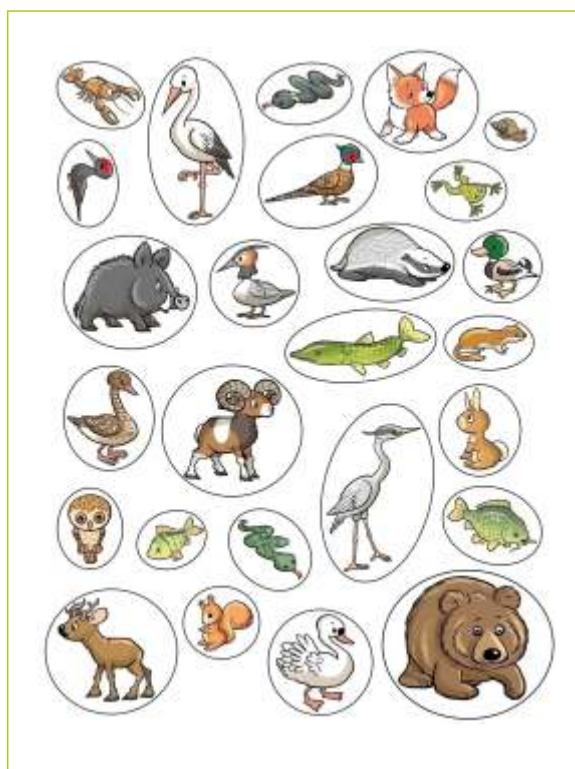
Žáci se libovolně rozdělí do skupin (podle celkového počtu žáků, nejlépe do čtveřic). Každá skupina dostane dva pracovní listy (č. 4.5.1 Les a rybník a č. 4.5.2 Zvířata). Knihovnice sdělí zadání úkolu. Obrázky živočichů je potřeba vystříhat a nalepit na správné místo podle výskytu (les x rybník). Žáci si po společné domluvě rozdělí úkoly ve skupině, kdo bude stříhat, kdo bude lepit, a společně plní zadaný úkol.

Prostřednictvím této činnosti se rozvíjí KŘP, KSP, KP a KO. Žáci si upevní poznatky z prvouky nebo přírodovědy a naplní tím téma environmentální výchovy.

č. 4.5.1 Les a rybník

č. 4.5.2 Zvířata

- **Konfrontace výsledků skupinové práce s obrázkem na tabuli** (5 minut)

Na tabuli vyvěsíme obrázek č. 5.5.1 Les a rybník a podle něj si žáci formou diskuse kontrolují výsledek skupinové práce.

Zde se rozvíjí KK a KŘP.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Výklad** (5 minut)

Knihovnice žákům formou vyprávění představí postavu jihočeského stavitele rybníků, rybníkáře Jakuba Krčina. Ten v 16. století postavil největší český rybník Rožmberk nedaleko Třeboně. Navíc si připomenou jména dalších jihočeských rybníků např. Svět, Bezdrev a v okolí Prachatic nejvýše položený rybník Křišťanovický.

Knihovnice může čerpat z rozšiřujících informací, které jsou uvedeny v úvodu metodického zpracování této lekce.

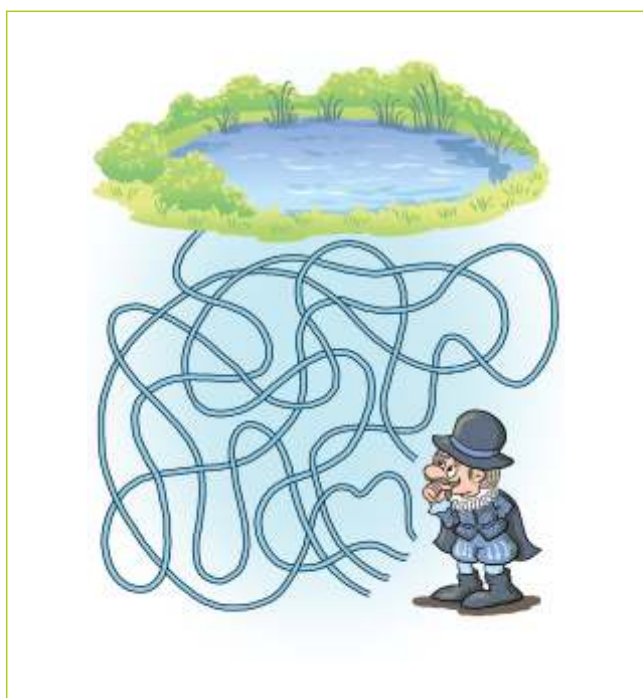
- **Samostatná práce** (5 minut)

Každý žák na svém pracovním listu č. 4.5.3 samostatně najde a pastelkou vyznačí správnou cestu rybníkáře Krčina bludištěm ke svému rybníku. Poté jeden z žáků vyznačí správné řešení i na zvětšeném pracovním listě. (Vyučující si musí předem zvětšit pracovní list č. 4.5.3 a pro kontrolu ho umístit na tabuli.)

Rozvíjíme KŘP.

č. 4.5.3 Cesta k rybníku

č. 5.5.3 Cesta k rybníku – řešení

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Ukázka z literatury** (10 minut)

H. Klimek: Strašidlář – Mezi námi vodníky (str. 46 Vodnické historky)

V další části programu přečtou vybraní žáci krátký úryvek z knihy pro navození představy vodníka.

- **Myšlenková mapa Vodník** (5 minut)

Žáci popisují obrázek vodníka (č. 4.5.4 Vodník) a vyučující zapisuje stručná hesla na flipchart.

Rozvíjíme KK a KŘP. Žáci dokáží formulovat odpovědi, své myšlenky a představy. Zvládnou popsat osobu, což je náplní učiva ČJ.

č. 4.5.4 Vodník

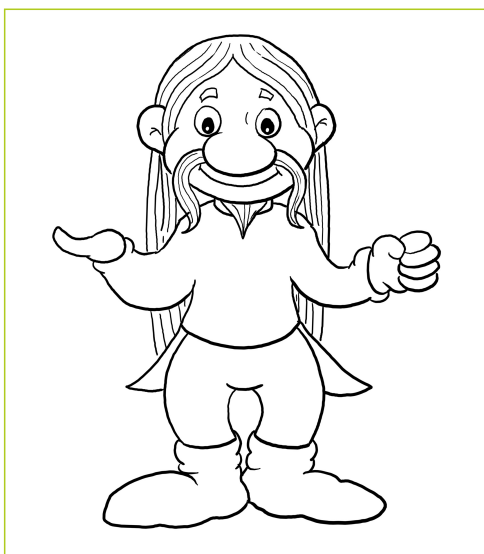

- **Samostatná práce žáků – relaxační chvíle** (10 minut)

Každý žák dostane pracovní list č. 4.5.5 Domaluj vodníka a podle vlastní fantazie si domaluje a vybarví nedokončený obrázek vodníka. Jednotlivé kresby budou vystaveny v knihovně.

Touto metodou tvořivosti se rozvíjí KP.

č. 4.5.5 Domaluj vodníka

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Rozhovor na téma pohádka** (5minut)

Knihovnice může čerpat z rozšiřujících informací, které jsou uvedeny v úvodu metodického zpracování této lekce.

Knihovnice klade žákům otázky:

Co je vlastně pohádka? *Příběh, ve kterém vystupují nadpřirozené bytosti.*

Je pohádka pravdivá, nebo vymyšlená? *Pohádky bývají většinou vymyšlené.*

Jak pohádky často končí? *Končí zpravidla dobře, vítězstvím dobra nad zlem.*

Jak se pohádky šířily mezi lidmi? *Většinou ústní formou.*

Jaký je rozdíl mezi pohádkou a pověstí? *Pověsti mají reálný základ, například místo.*

Žáci si formou rozhovoru třídí svoje znalosti o pohádkách a rozvíjí své vyjadřování.

Poslední otázka:

Znáte kromě vodníka i jiné pohádkové bytosti? Žáci napíší odpovědi do bublin, aby si upevnili jeden z charakteristických znaků pohádek, kterým je výskyt nadpřirozených bytostí.

Tímto rozhovorem rozvíjíme kulturní povědomí a vyjádření a dále KU a KK.

- **Závěrečný kvíz** (10 minut)

Formou samostatné práce si žáci zopakují získané poznatky z této i předchozích lekcí.

Každý žák na svém pracovním listu č. 4.5.6 Kvíz vyřeší zadanou tajenku. Do tabulky zapíše písmenko u správné odpovědi. Následně kvíz společně doplní na zvětšeném pracovním listu a zkontrolují si tím vlastní práci. Žáci s SVP mohou pracovat s pomocí vyučujícího.

(Knihovnice si předem zvětší pracovní list č. 4.5.6 Kvíz a umístí na flipchart.)

Řešením tohoto kvízu rozvíjíme KŘP.

č. 4.5.6

č. 4.5.6 Kvíz

KVÍZ

- 1. Rybník v Táboře**
Lipno **P** Jordán **R** Křišťanovický **A**
- 2. Které vodní zvíře je savec?**
vydra **O** kapr **S** žába **R**
- 3. Jak se jmenoval Rumcajsův kamarád vodník?**
Čumidlo **K** Čochtan **Č** Česílko **Ž**
- 4. Jak se jmenuje prachatická víla?**
Majolenka **M** Majdalenka **A** Majoránka **P**
- 5. Opak trpaslíka?**
bobr **S** obr **B** vobř **V**
- 6. Jak se jmenoval známý stavitel rybníků?**
Jakub Skočin **E** Jakub Ležín **P** Jakub Krčín **E**
- 7. Jak se jmenuje známý zelený obyvatel rybníka?**
Rumburak **B** Racochejl **C** Rákosníček **R**
- 8. Která řeka protéká Českým Krumlovem?**
Otava **T** Vltava **K** Blanice **L**

TAJENKA:

1	2	3	4	5	6	7	8

č. 5.5.6

č. 4.5.6 Kvíz – řešení

KVÍZ

- 1. Rybník v Táboře**
Lipno **P** Jordán **R** Křišťanovický **A**
- 2. Které vodní zvíře je savec?**
vydra **O** kapr **S** žába **R**
- 3. Jak se jmenoval Rumcajsův kamarád vodník?**
Čumidlo **K** Čochtan **Č** Česílko **Ž**
- 4. Jak se jmenuje prachatická víla?**
Majolenka **M** Majdalenka **A** Majoránka **P**
- 5. Opak trpaslíka?**
bobr **S** obr **B** vobř **V**
- 6. Jak se jmenoval známý stavitel rybníků?**
Jakub Skočin **E** Jakub Ležín **P** Jakub Krčín **E**
- 7. Jak se jmenuje známý zelený obyvatel rybníka?**
Rumburak **B** Racochejl **C** Rákosníček **R**
- 8. Která řeka protéká Českým Krumlovem?**
Otava **T** Vltava **K** Blanice **L**

TAJENKA:

1	2	3	4	5	6	7	8
R	O	Ž	M	B	E	R	K

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Zhodnocení programu** (5 minut)

Žáci mají možnost formou rozhovoru vyjádřit se k jednotlivým činnostem v průběhu programu a zhodnotí vlastní práci i práci skupiny zakroužkováním vhodného obrázku psa Vavříka.

Otázky knihovnice:

Víš, jaký je rozdíl mezi rybníkem a jezerem?

Pamätuješ si název nějakého rybníka?

Vzpomeneš si na název alespoň jedné knihy, ze které jsme si četli?

Vyjmenuješ některé znaky pohádek?

Jak se ti dařilo samostatně vyřešit kvíz?

Podle toho, jak se ti dnes pracovalo a jak se ti dnešní lekce líbila, zakroužkuj obrázek Vavříka.

3.6 Hradý a zámky

Anotace

Na základě dosavadních znalostí a zkušeností si žáci prohloubí své vědomosti o nejznámějších hradech a zámcích v jižních Čechách. Seznámí se s dalšími informacemi o nich. Pomocí tvořivých činností zlepší svou jemnou motoriku, zrakové vnímání a koncentraci pozornosti.

Cíl

Žák pozná nejznámější hrady a zámky jihočeského kraje (Hluboká, Dačice, Červená Lhota, Orlík, Zvíkov). Zná alespoň jednu informaci vážící se ke konkrétnímu hradu či zámku. Ve skupině složí puzzle a z kostek cukru postaví hrad.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Hluboká: Zámek leží 15 km severně od Českých Budějovic. Je ve vlastnictví státu. Na místě gotické tvrze jej vybudoval koncem 15. století Vilém z Pernštejna. Dalšími majiteli byli například Habsburkové nebo Schwarzenberkové.

Dačice: Zámek Dačice byl vystavěn před rokem 1591 v renesančním stylu. Dnes se v jeho prostorách nachází Městské muzeum a galerie s expozicí o světovém prvenství ve výrobě první kostky cukru. Ta byla vyrobena J. K. Radem v roce 1843 a v roce 2009 byl v Dačicích vystaven žulový pomník kostce cukru.

Červená Lhota: Renesanční vodní zámek, který leží na Jindřichohradecku. Pochází z roku 1465. Zámek byl přejmenován na Červenou Lhotu na počátku 17. století podle barvy omítky.

Orlík: Zámek se nachází v okrese Písek na skalním ostrohu nad Vltavou. V polovině 13. století ho založil Přemysl Otakar II. Významnými majiteli hradu byli Švamberkové, Eggenbergové a Schwarzenberkové. V současnosti jsou majiteli Schwarzenberkové.

Zvíkov: Hrad leží na soutoku řeky Vltavy s Otavou. Před rokem 1234 ho nechal v gotickém slohu vystavět Přemysl Otakar I. Nejvýznamnějšími majiteli byli Přemyslovci, Rožmberkové a Schwarzenberkové. Je ve vlastnictví státu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Přínos neformálního vzdělávání

Programem žáky provází zkušená knihovnice, která má dostatek pomůcek a materiálu. Čerpá z knih vhodných k tomuto tématu (knihy o hradech a zámcích jižních Čech a příběhy z nich).

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence k řešení problému (KŘP), kompetence pracovní (KP) a smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Pro připomenutí jihočeských měst je nutné mít obrázky měst z předchozí lekce (č. 4.4.2 Obrázky měst). Při skládání puzzlí je nutná pomoc knihovnice nebo vyučujícího. Klasické puzzle hradů a zámků je možné nahradit rozstříhaným obrázkem. Na tvořivou činnost – stavění hradů je potřeba mít dostatek kostkového cukru rozděleného pro jednotlivé skupiny v miskách.

Použitá literatura a odkazy

STLUKOVÁ, Bára. Pohádky z jižních Čech a Šumavy, aneb, Vyprávění kapra Jakuba. Ilustroval Jaroslav KERLES. České Budějovice: Mapcentrum, 2008. ISBN 978-80-86610-38-2.

Forma a bližší popis realizace

Výklad knihovnice, instruktáž, frontální výuka v kombinaci se samostatnou a skupinovou prací, prezentace, diskuse, práce s pracovními listy, skládání puzzlí, práce s drobným materiálem (kostky cukru).

Žáci si prohloubí své vědomosti o nejznámějších hradech a zámcích v jižních Čechách. Seznámí se s důležitějšími informacemi o nich. Pomocí tvořivých činností zlepší svou jemnou motoriku, zrakové vnímání a koncentraci pozornosti.

Metody

Žáci pracují samostatně (pracovní list Hrad a zámky a Kam pojedou Kropáčkovi na výlet). Ve skupině skládají puzzle a staví stavbu z kostek cukru. Při jednotlivých činnostech je využíván výklad, rozhovor a četba. Jsou využity metody rozvíjející tvořivost (stavby z kostek cukru) a metody zaměřené na praktické využití poznatků (pracovní list Kam pojedou Kropáčkovi na výlet).

Pomůcky

Tabule nebo flipchart, psací potřeby, knihy, puzzle nebo rozstříhané obrázky hradů a zámků, dostatečné množství kostkového cukru (maximálně tři krabice do třídy), misky, přílohy str. 30–33, 45–54, 117–118

č. 4.4.2 Obrázky měst (nutno rozstříhat)

č. 4.6.1 Pracovní list Hrad a zámky

č. 4.6.2 Soubor obrázků hradů a zámků (nutno rozstříhnout)

č. 4.6.3 Soubor siluet hradů a zámků

č. 4.6.4 Pracovní list Kam pojedou Kropáčkovi na výlet

Podrobně rozpracovaný obsah

- Uvítání knihovnicí ve škole

Knihovnice se žákům představí a krátce jim prozradí náplň programu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- **Opakování** (15 minut)

Knihovnice připevní na tabuli obrázky jihočeských měst, které se používali v programu č. 4.
Klade žákům otázky:

Vzpomenete si na názvy těchto měst?

V některých z nich se nachází zámek nebo hrad. Navštívili jste ho?

Znáte názvy i jiných hradů nebo zámků?

Víte, jaký je rozdíl mezi hradem a zámkem? *Hrad je starší opevněné sídlo na hůře přístupném místě. Zámek je novodobější šlechtická budova, která slouží k relaxaci, je pohodlnější a bývá obklopen zahradou.*

Tímto rozhovorem rozvíjíme kulturní povědomí a vyjádření a dále KK.

- **Skupinová práce** (25 minut) – puzzle

Žáci se rozdělí libovolně do pěti skupin. Každá skupina dostane puzzle s obrázkem konkrétního jihočeského hradu nebo zámku (Hluboká, Dačice, Červená Lhota, Orlík, Zvíkov). Puzzle je možno nahradit rozstříhanými obrázky hradů a zámků z příloh (č. 4.6.2 Soubor obrázků).

Touto činností rozvíjíme KP a KSP žáci spolupracují ve skupině.

- **Prezentace složených obrázků** (5 minut)

Žáci si vzájemně prohlédnou složené obrázky.

- **Samostatná práce** (5 minut)

Žáci na předloženém pracovním listu č. 4.6.1 Hrad a zámky doplní k obrázkům konkrétní názvy. Název musí zjistit podle černých siluet č. 4.6.3 Soubor siluet, které jsou rozmístěny po třídě. Barevně vyznačí, zda se jedná o hrad nebo zámek.

Rozvíjíme KŘP.

č. 4.6.1 Hrad a zámky

Napiš název hradu nebo zámku pod jeho obrázek.

Pokud se jedná o stavbu hradu, zakroužkuj obrázek **červenou** barvou, pokud se jedná o zámek, použij **žlutou** pastelku.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**Zámek
Hluboká**

**Zámek
Dačice**

**Hrad
Zvíkov**

**Zámek
Červená Lhota**

**Zámek
Orlík**

- **Kontrola samostatné práce** (10 minut)

Knihovnice si předem zvětší pracovní list č. 4.6.1 a připevní ho na tabuli. Vybraní žáci napíší pod obrázky jejich názvy. Knihovnice sdělí žákům ke každému konkrétnímu zámku nebo hradu stručné informace:

zámek Hluboká: Leží nedaleko Českých Budějovic na řece Vltavě

zámek Dačice: Muzeum kostky cukru

zámek Červená Lhota: Natáčení pohádky Zlatovláska

zámek Orlík a hrad Zvíkov: Leží na soutoku Vltavy a Otavy na Orlické přehradě

Knihovnice může čerpat z rozšiřujících informací, které jsou uvedeny v úvodu metodického zpracování této lekce.

- **Ukázka z literatury** (5 minut)

B. Stluková: Pohádky z jižních Čech a Šumavy aneb Vyprávění kapra Jakuba, O dačické kostce cukru

Žáci si vypočtou příběh, který se váže k městu Dačice.

- **Samostatná práce – práce s textem** (5 minut)

Žáci v předloženém textu č. 4.6.4 Kam pojedou Kropáčkovi na výlet doplní správné názvy hradů a zámků.

Prostřednictvím této činnosti se rozvíjí KU. Žáci si upevní získané poznatky.

č. 4.6.4 **Kam pojedou Kropáčkovi na výlet?**

Maminka a tatínek Kropáčkovi měli dvě děti – Péťu a Kačku. Taky pejska Vavříka a kočku Mícu. Všichni moc rádi cestují, jen kočka Míca se raději válí doma v pelíšku.

„Kam vyrazíme v sobotu na výlet?“ zeptal se tatínek u večeře.

„Lákal by mě nějaký hrad nebo zámek. Z Prachatic to k některým máme skutečně blízko,“ odpověděla maminka.

„Já se chci jet radši koupat,“ posmutněl Péťa. Ale maminka ho uklidnila. Návštěvu hradu nebo zámku mohou spojit s koupáním třeba v Orlické přehradě.

„Tak to musíme na zámek _____ nebo hrad _____. Ty se přímo nad Orlickou přehradou nacházejí,“

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

uvědomil si tatínek.

„Já bych ráda navštívila expozici o cukru na zámku _____, ale je to pro nás daleko. Nedaleko od zámku už je hranice Čech a Moravy,“ uvědomila si Kačka.

„Vykoupat se můžeme i ve Vltavě a přitom navštívit u Českých Budějovic zámek _____,“ navrhla zas maminka.

„Tam už jsme byli snad stokrát! Ale _____ by mě lákala! Můžeme se projet na lodičkách kolem zámku - stejně jako sluha Jiřík v pohádce Zlatovláska,“ zasnula se Kačka.

Jaký hrad nebo zámek by lákal k návštěvě tebe?

A proč?

č. 5.6.4 Kam pojedou Kropáčkovi na výlet? – řešení

Maminka a tatínek Kropáčkovi měli dvě děti – Péťu a Kačku. Taky pejska Vavříka a kočku Mícu. Všichni moc rádi cestují, jen kočka Míca se raději válí doma v pelíšku.

„Kam vyrazíme v sobotu na výlet?“ zeptal se tatínek u večeře.

„Lákal by mě nějaký hrad nebo zámek. Z Prachatic to k některým máme skutečně blízko,“ odpověděla maminka.

„Já se chci jet radši koupat,“ posmutněl Péťa. Ale maminka ho uklidnila. Návštěvu hradu nebo zámku mohou spojit s koupáním třeba v Orlické přehradě.

„Tak to musíme na zámek **ORLÍK** nebo hrad **ZVÍKOV**. Ty se přímo nad Orlickou přehradou nacházejí,“ uvědomil si tatínek.

„Já bych ráda navštívila expozici o cukru na zámku **DAČICE**, ale je to pro nás daleko. Nedaleko od zámku už je hranice Čech a Moravy,“ uvědomila si Kačka.

„Vykoupat se můžeme i ve Vltavě a přitom navštívit u Českých Budějovic zámek **HLUBOKÁ**,“ navrhla zas maminka.

„Tam už jsme byli snad stokrát! Ale **ČERVENÁ LHOta** by mě lákala! Můžeme se projet na lodičkách kolem zámku - stejně jako sluha Jiřík v pohádce Zlatovláska,“ zasnula se Kačka.

Jaký hrad nebo zámek by lákal k návštěvě tebe?

A proč?

- **Společná kontrola** (5 minut)

Vybraní žáci čtou text po odstavcích.

- **Odpočinková činnost** (10 minut)

Knihovnice připraví pro každou skupinu misku s kostkami cukru (pro třídu stačí přibližně tři krabice). Žáci ve skupině postaví z kostek libovolnou stavbu a vzájemně si je prohlédnou.

Touto činností rozvíjíme KP a smysl pro tvořivost.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Zhodnocení programu** (5 minut)

Žáci mají možnost formou rozhovoru vyjádřit se k jednotlivým činnostem v průběhu programu a zhodnotí vlastní práci zakroužkováním vhodného obrázku psa Vavříka.

Otázky knihovnice:

Vyjmenuješ nejznámější jihočeské hrady a zámky?

Víš, jaký je mezi nimi rozdíl?

Pamatuješ si o některém z nich důležitou informaci?

Vzpomeneš si, proč vznikla kostka cukru?

Jak se ti dařila samostatná práce?

Dokážeš spolupracovat ve skupině?

Podle toho, jak se ti dnes pracovalo a jak se ti dnešní lekce líbila, zakroužkuj obrázek Vavříka.

3.7 Řeky

Anotace

Na základě dosavadních znalostí si žáci prohloubí své vědomosti o řekách v jižních Čechách, připomenou si důležité informace z předchozích programů o městech, hradech a zámcích. Seznámí se s největšími řekami jižních Čech (Vltava, Lužnice, Otava, Malše a Blanice). Prohlédnou si obrázkové publikace a pracují s texty.

Cíl

Žák umí vyjmenovat názvy největších jihočeských řek, třídí a prezentuje získané vědomosti ostatním žákům. Zná části toku řek a dokáže se orientovat ve slepé mapě.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Vodní nádrž Lipno: Největší přehradní nádrž v České republice vybudovaná na řece Vltavě v letech 1952 – 1959. Má rozlohu 48,7 km², její délka je 42 km a šířka 5 km. Maximální hloubka je 25 m. Hráz je vysoká 25 m a dlouhá 296 m. Na této přehradě je vybudovaná vodní elektrárna. Okolo celé přehrady vede mnoho cyklostezek a v letních i zimních měsících slouží k rekreačním účelům.

Perlorodka říční: Je sladkovodní druh mlže a významný zdroj říčních perel. Obývá chladné potoky a řeky, může se dožít až 150 let. Během 20. století jich začalo silně ubývat.

Rýžování zlata: Je mechanický proces získávání zlata pomocí rýžovací pánve. V Česku dochází k pravidelnému rýžování zlata na řece Otavě, dříve i na řece Blanici. V současnosti je většina bohatých oblastí již vytěžena a rýžování zlata je pouze oblíbenou zábavou.

Přínos neformálního vzdělávání

Dostatek knih k nahlédnutí vhodných k tomuto tématu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence sociální a personální (KSP), kompetence k řešení problému (KŘP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Žáci ve třetím ročníku mají problém s tříděním informací a jejich prezentací ostatním. Některým žákům je potřeba při prezentaci pomoci. Diskuse musí být důsledně řízená. Žáci mají ještě nedostatečné znalosti ze zeměpisu ČR.

Použitá literatura a odkazy

FIBICH, Ondřej. Šumavské pohádky a říkadla. Ilustroval Petr ŠTĚPÁN. Strakonice: Ondřej Fibich, 2012. ISBN 978-80-904644-7-6.

CHVOJKA, Libor a Jan KAVALE. Vltava: obrazové putování řekou od pramene k soutoku. Praha: Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-204-2833-2.

HUDIČÁK, Petr, Zdena MRÁZKOVÁ a Jindřich ŠPINAR. Lipno: krajina pod hladinou. Český Krumlov: Českokrumlovský rozvojový fond, spol. s r.o., 2016. Seidelova Šumava. ISBN 978-80-905916-5-3.

PEROUTKOVÁ, Ivana. Anička na řece. Ilustroval Eva MASTNÍKOVÁ. V Praze: Albatros, 2016. ISBN 978-80-00-04314-2.

CHVOJKA, Libor. Otava: magická krása šumavské řeky. Libor Chvojka; foto Jan Kavale. Vydání první. [Žichovce]: Fotorisk, 2018. 143 stran. ISBN 978-80-270-4973-8.

FRANCL, Vratislav. Chraňte perlorodku říční: Metodický list k plakátu. Vratislav Franci. Prachatice: Okresní národ. výbor, 1979. 7 s., fot.

Forma a bližší popis realizace

Výklad knihovnice, instruktáž, frontální výuka v kombinaci se samostatnou a skupinovou prací, prezentace, diskuze, práce s pracovními listy. Žáci si prohloubí své vědomosti o řekách v jižních Čechách, připomenou si důležité informace z předchozích programů o městech, hradech a zámcích. Seznámí se s největšími řekami jižních Čech (Vltava, Lužnice, Otava, Malše a Blanice). Prohlédnou si obrázkové publikace a pracují s texty. Mohou si zazpívat lidovou píseň. Prezentují získané informace a pracují s texty.

Metody

Žáci pracují samostatně (pracovní list Křížovka) a ve skupinách (Soubor vzkazů). Při jednotlivých činnostech je využíván výklad, rozhovor a četba. Jsou využity metody rozvíjející schopnost pracovat s textem, metody zaměřené na praktické využití poznatků (pracovní list Slepá mapa) a metody kritického myšlení (Soubor vzkazů).

Pomůcky

Flipchart nebo tabule, psací potřeby, lahve s vloženými vzkazy, knihy, přílohy str. 55–63, 119–124

4.7.1 Mapa jižních Čech (nutno zvětšit)

4.7.2 Pracovní list – Křížovka

4.7.3 Obrázek – Potřeby vodáka (vytisknout 2x a rozstříhat na jednotlivé obrázky)

4.7.4 Soubor vzkazů

4.7.5 Pracovní list – Slepá mapa

Text písně Na břehu Blanice – přílohy str. 132

Podrobně rozpracovaný obsah

- Uvítání knihovnicí ve škole

Knihovnice žákům krátce prozradí náplň programu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Poslech ukázky a rozhovor** (5 minut)

Doporučujeme poslech skladby Vltava od Bedřicha Smetany.

Knihovnice klade žákům otázky:

Připomíná vám ukázka tok vody?

Znáte části vodního toku? *Pramen, pravé a levé přítoky, soutok, ústí.*

Vzpomenete si na názvy českých řek?

Prostřednictvím rozhovoru se rozvíjí KK. Vhodná formulace odpovědí, správná interpretace.

- **Ukázka knih** (2 minuty)

CHVOJKA, Libor a Jan KAVALE. Vltava: obrazové putování řekou od pramene k soutoku. Praha: Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-204-2833-2.

CHVOJKA, Libor. Otava: magická krása šumavské řeky. Libor Chvojka; foto Jan Kavale. Vydání první. [Žichovce]: Fotorisk, 2018. 143 stran. ISBN 978-80-270-4973-8.

- **Práce s mapou a rozhovor** (10 minut)

Na tabuli je připevněna zvětšená mapa jižních Čech č. 4.7.1. Žáci si ukáží a pojmenují nejdůležitější jihočeské řeky (Vltava, Otava, Blanice, Malše a Lužnice). Společně si připomenou učivo minulých lekcí, kterými městy jednotlivé řeky protékají a jaké informace si o městech pamatují. Uvědomí si, která řeka teče poblíž Prachatic a co se u řek dá dělat.

Prostřednictvím rozhovoru se rozvíjí KK a KU.

- **Četba a zpěv** (5 minut)

Knihovnice přečte žákům báseň Vltava z knihy O. Fibicha: Šumavské pohádky a říkadla, Nakl. Ondřej Fibich, 2015. Společně si žáci zazpívají lidovou píseň Na břehu Blanice. (Text písně – přílohy str. 132)

- **Výklad** (3 minuty)

Knihovnice žákům sdělí informace o řece Blanici (výskyt perlorodky říční a rýžování zlata).

Knihovnice může čerpat z rozšiřujících informací, které jsou uvedeny v úvodu metodického zpracování této lekce.

- **Samostatná práce – křížovka** (5 minut)

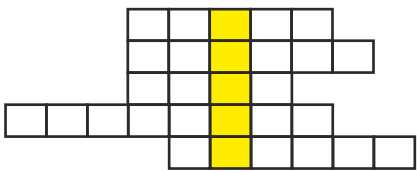
Každý žák vyřeší křížovku č. 4.7.2 a společně si prozradí řešení.

Rozvíjíme KŘP a KU.

č. 4.7.2

V tajence zjistíte, jak se jmenuje naše největší přehradní nádrž

- 1.Žabí miminko.
- 2.Hynek , jihočeský spisovatel, který napsal knihu Čumidlo a Fujtajblíci.
- 3.Vánoční ryba.
- 4.Název obce na Šumavě, ve které je rozhledna a bydlí tam jeden známý spisovatel.
- 5.Zelený mužíček, který bydlí v rybníce.

č. 5.7.2

V tajence zjistíte, jak se jmenuje naše největší přehradní nádrž

- 1.Žabí miminko.
- 2.Hynek , jihočeský spisovatel, který napsal knihu Čumidlo a Fujtajblíci.
- 3.Vánoční ryba.
- 4.Název obce na Šumavě, ve které je rozhledna a bydlí tam jeden známý spisovatel.
- 5.Zelený mužíček, který bydlí v rybníce.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Ukázka z knihy a výklad** (5 minut)

Knihovnice žákům ukáže knihu P. Hudičáka: Lipno – krajina pod hladinou a sdělí žákům informace o přehradní nádrži Lipno. Může čerpat z rozšiřujících informací, které jsou uvedeny v úvodu metodického zpracování této lekce.

- **Rozhovor** (10 minut)

Knihovnice si s žáky povídá o vodácích. (Kdo už se plavil na lodi, na které řece to bylo, co vodáci potřebují, co musí správný vodák umět atd.).

Rozvíjíme KK.

- **Skupinová práce** (10 minut)

Žáci se rozdělí do pěti skupin a každá skupina si vylosuje jeden z pěti obrázků č. 4.7.3 Potřeby vodáka. Stejnými obrázky jsou označeny i lahve se vzkazy, které před tím vyučující ukryje ve třídě. Jednotlivé skupiny najdou svoji láhev a rozluští vzkaz (název řeky). Připraví si prezentaci informací o konkrétní řece. Soubor vzkazů č. 4.7.4.

Rozvíjíme KŘP.

- **Prezentace skupin** (20 minut)

Žáci sdělují ostatním informace o jednotlivých řekách, které získali ze vzkazu v lahvi. Při této činnosti je nutná pomoc vyučujícího, neboť žáci 3. ročníku nedokážou vyhledat v textu důležité informace.

Rozvíjíme KK a KSP

- **Ukázka z literatury** (5 minut)

Peroutková I. Anička na řece, s. 13 – 17: Anička se chystá na vodu a začne se trochu bát. Jako odpočinkovou činnost si žáci poslechnou příběh Aničky, která se chystá sjíždět řeku Lužnici.

- **Samostatná práce** (5 minut)

Žáci na slepé mapě č. 4.7.5 doplní názvy jednotlivých řek. Využijí tak informace, které získali při prezentaci skupin. Svou práci si následně samostatně zkontrolují podle mapy č. 4.7.1, se kterou pracovali v úvodu lekce.

- **Zhodnocení programu** (5 minut)

Žáci mají možnost formou rozhovoru vyjádřit se k jednotlivým činnostem v průběhu programu a zhodnotí vlastní práci i práci skupiny zakroužkováním vhodného obrázku psa Vavříka.

Otázky knihovnice:

Víš, jaké jsou části vodního toku?

Vyjmenuješ nejdůležitější jihočeské řeky?

Znáš o některé z nich další informace?

Co si pamatuješ o vodácích?

Zvládl jsi vylustit křížovku a doplnit slepou mapu?

Podle toho, jak se ti dnes pracovalo a jak se ti dnešní lekce líbila, zakroužkuj obrázek Vavříka.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

3.8 Železnice

Anotace

Žáci se seznámí s důležitými informacemi o konkrétních místech na železničních tratích jižních Čech. Pojmenují konkrétní nádraží na mapě a orientují se v ní (Prachatice, Volary, Vimperk, Kubova Huť, Nové Údolí). Pracují s texty a poznávají obrázky míst na jihočeských železnicích.

Cíl

Žák umí vyjmenovat názvy některých stanic na jihočeských železnicích, třídí a prezentuje získané vědomosti ostatním žákům. Dokáže se orientovat na mapě jihočeských železnic.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Nové Údolí: Zaniklá osada na česko–německých hranicích. V roce 1990 zde byl obnoven provoz osobních vlaků a v roce 1994 se symbolicky obnovily koleje až na státní hranici.

Kubova Huť: Nejvýše položené nádraží v České republice (995 m n.m.).

Přínos neformálního vzdělávání

Prostředí knihovny umožní žákům prožitky, které běžně ve školním vyučování nebývají. Naučí se vyhledávat knihy podle katalogu a přečtou si z knih ukázky.

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence sociální a personální (KSP), kompetence k řešení problému (KŘP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Žáci ve třetím ročníku mají problém s tříděním informací a jejich prezentací ostatním. Některým žákům je potřeba pomoci při prezentaci a při samostatné práci. Diskuse musí být důsledně řízená. Žáci se hůře orientují na mapě, protože mají ještě nedostatečné znalosti ze zeměpisu ČR.

Použitá literatura a odkazy

KOZÁK, Roman. Pohádky ze šumavských lokálek. 3. vyd. Ilustroval Jelena TESAŘOVÁ. Sušice: Radovan Rebstock, 2003. ISBN 80-85301-91-1.

KOZÁK, Roman. Další pohádky ze šumavských lokálek. Ilustroval Jelena TESAŘOVÁ. Sušice: Radovan Rebstock, 2005. ISBN 80-86876-01-2.

Forma a bližší popis realizace

Výklad knihovnice, instruktáž, frontální výuka v kombinaci se samostatnou a skupinovou prací, prezentace, diskuse, práce s pracovními listy. Žáci získají nové informace o železnicích v jižních Čechách. Prezentují získané informace a pracují s texty.

Metody

Žáci pracují samostatně (pracovní list Mapa, Bludiště, Tři cesty) a ve skupinách (Puzzle). Při jednotlivých činnostech je využíván výklad, rozhovor a četba. Jsou využity metody rozvíjející schopnost pracovat s textem (Texty k obrázkům), metody zaměřené na praktické využití poznatků (Mapa) a metody pracovní

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

(Vagónky a Obrázky).

Pomůcky

Flipchart nebo tabule, psací potřeby, knihy, lepidlo, nůžky, provázek a kuličky, rozstříhané obrázky míst na železnicích, obálky, čtvrtky, přílohy, 64 – 90, 125 – 127

- 4.8.1 Mapa jihočeských železnic (nutno zvětšit) + pro každého žáka velikost A4
- 4.8.2 Pracovní list – Bludiště
- 4.8.3 Pracovní list – 3 cesty
- 4.8.4 Soubor puzzle (vytisknout a rozstříhat do obálek)
- 4.8.5 Soubor textů k obrázkům
- 4.8.6 Pracovní list – Vagónky
- 4.8.7 Pracovní list – Obrázky míst
- 4.8.8 Soubor obrázků vagónků k vyvěšení

Podrobně rozpracovaný obsah

- Uvítání knihovnicí v knihovně

Knihovnice žákům krátce prozradí náplň programu.

- Rozhovor nad mapou (10 minut)

Každý žák má svoji mapu jihočeských železnic č. 4.8.1. Knihovnice klade žákům otázky:

Cestovali jste někdy vlakem?

Odkud a kam vedou jednotlivé tratě na této mapě?

Kterými zastávkami vlaky projíždějí?

Znáte o některém z těchto míst něco zajímavého?

Chybí na této mapě něco?

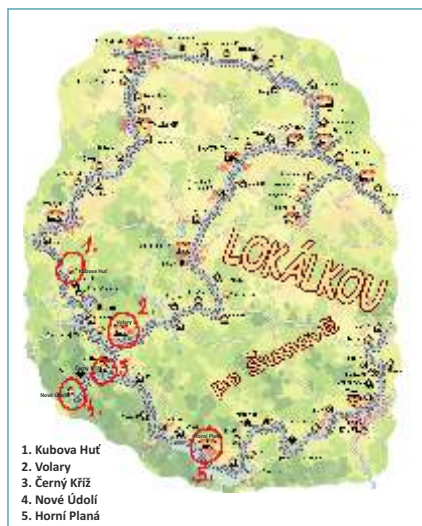
Žáci zjistí, že na mapě chybí názvy pěti stanic. Zakroužkují si je červenou pastelkou. V průběhu programu si budou názvy jednotlivých stanic doplňovat (Volary, Nové Údolí, Horní Planá, Kubova Huť, Černý Kříž).

Prostřednictvím rozhovoru se rozvíjí KK. Vhodná formulace odpovědí, správná interpretace.

č. 4.8.1

č. 5.8.1

- Samostatná práce – bludiště (10 minut)

Každý žák najde v bludišti č. 4.8.2 cestu z prachatického nádraží k hranici. Podle zadání si zakroužkuje každé třetí písmeno, které tvoří tajenku (tajenka = Nové Údolí, Německo, Volary). Do své mapy si s pomocí vyučujícího zapíše tyto názvy dvou stanic – Volary, Nové Údolí a název sousední země Německo.

Rozvíjíme KŘP a KU.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

č. 4.8.2

č. 5.8.2

- **Práce ve dvojicích** (10 minut)

Dvojice žáků dostane pracovní list č. 4.8.3 Tři cesty. Pomocí své mapy jihočeských železnic vyřeší zadání. U třetí cesty žáci zjistí, že stanice Kájov a Husinec jsou na jiných tratích, proto mezi Novou Pecí a Černou v Pošumaví může být jen Horní Planá. Název této stanice si opět zapíší do své mapy.

č. 4.8.3

Vavřík se rozhodl procestovat Jihočeský kraj vlakem. Čekají ho tři výlety. Vaším úkolem je zakroužkovat stanice, které při svém putování bude projíždět. Vždy jen jedna odpověď u každé trasy je správná!

Vimperk – Volary
Hoštice Lenora Pražák

Prachatice – Číčenice
Bavorov Čkyně Stožec

Nová Pec – Černá v Pošumaví
Kájov Husinec Horní Planá

č. 5.8.3

Vavřík se rozhodl procestovat Jihočeský kraj vlakem. Čekají ho tři výlety. Vaším úkolem je zakroužkovat stanice, které při svém putování bude projíždět. Vždy jen jedna odpověď u každé trasy je správná!

Vimperk – Volary
Hoštice Lenora Pražák

Prachatice – Číčenice
Bavorov Čkyně Stožec

Nová Pec – Černá v Pošumaví
Kájov Husinec Horní Planá

- **Četba básně** (5 minut)

Knihovnice přečte žákům báseň Na nádraží v Horní Plané z pohádky o mašince z knihy R. Kozáka: Další pohádky ze šumavských lokálek, str. 21.

- **Četba pohádky** (10 minut)

Knihovnice nebo dobří čtenáři přečtou pohádku Jak jeli sněhuláci vlakem z knihy R. Kozáka: Další pohádky ze šumavských lokálek, str. 39.

Po četbě si žáci zapíší do své mapy název další chybějící názvu stanice Kubova Huť, o které si četli v pohádce.

EVROPSKÁ UNIE
 Evropské strukturální a investiční fondy
 Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- **Práce ve dvojicích – puzzle (15 minut)**

Každá dvojice dostane obálku s rozstříhaným obrázkem konkrétního místa č. 4.8.4. Žáci obrázek složí a nalepí na čtvrtku. Poté z přiložených textů č.4.8.5 vyberou text vhodný k danému obrázku. Připraví si prezentaci pro ostatní žáky.

Rozvíjíme KŘP a KP.

- **Prezentace (25 minut)**

Před začátkem prezentace dostane každý žák pracovní listy č. 4.8.6 Vagónky a č. 4.8.7 Obrázky míst. Dvojice žáků připevní složený obrázek na vyvěšený vagónek a stručně sdělí ostatním informace o tom místě. Ostatní žáci si stejný, zmenšený obrázek vystříhnou z pracovního listu č. 4.8.7 a nalepí do vagónku na svém listu č. 4.8.6 a připsí si k vagónku název místa.

V průběhu prezentace je vyučující upozorní na stanici Černý Kříž, která je poslední chybějící v jejich mapách. Zapiší si její název do své mapy. *Rozvíjíme KK, KSP, KŘP.*

- **Zhodnocení programu (5 minut)**

Žáci mají možnost formou rozhovoru vyjádřit se k jednotlivým činnostem v průběhu programu a zhodnotí vlastní práci i práci ve dvojicích zakroužkováním vhodného obrázku psa Vavříka.

Otázky knihovnice:

Pamatuješ si názvy stanic, které na mapě chyběly?

Vyjmenuješ další jihočeské stanice?

Vzpomeneš si na jméno autora knihy Pohádky ze šumavských lokálek?

Vzpomeneš si na nějakou informaci o místech z prezentací ostatních?

Zvládl jsi doplnit všechny chybějící názvy stanic do mapy?

Podle toho, jak se ti dnes pracovalo a jak se ti dnešní lekce líbila, zakroužkuj obrázek Vavříka.

3.9 Autoři

Anotace

Na základě získaných znalostí si žáci upevní své vědomosti o jednotlivých tématech celého programu. Připomenou si důležité informace o tom, jak kniha vzniká, a znovu si prohlédnou již probírané tituly konkrétních autorů, kteří psali o jižních Čechách.

Cíl

Žák zná postup, jak kniha vzniká. Vyhledá konkrétní knihu v knihovně. Přiřadí k autorovi správný název jeho knihy. Napíše vlastní příběh s využitím daných slov a přečte ho ostatním žákům. Rozdělí k jednotlivým tématům celého programu vybraná klíčová slova.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Nakladatelství: Obchodní společnost, která má oprávnění vydávat knihy a jiné publikace. Pro fungování nakladatelství jsou třeba alespoň tyto tři osoby: nakladatel (stará se o řízení podniku), redaktor (zodpovídá za jazykovou a obsahovou náplň) a grafik (stará se o grafickou stránku knihy).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Přínos neformálního vzdělávání

Dostatek knih k nahlédnutí vhodných k tomuto tématu.

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence sociální a personální (KSP), kompetence k řešení problému (KŘP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Někteří žáci ve třetím ročníku mají velmi malou slovní zásobu a tím vzniká problém při vymýšlení vlastního příběhu. U závěrečného úkolu – Klíčová slova, je u některých žáků nutná pomoc vyučujícího nebo spolužáka.

Použitá literatura a odkazy

FIBICH, Ondřej. Šumavské pohádky a říkadla. Ilustroval Petr ŠTĚPÁN. Strakonice: Ondřej Fibich, 2012. ISBN 978-80-904644-7-6.

FIBICH, Ondřej. Slovníček šumavských strašidel. Ilustroval Petr ŠTĚPÁN. Strakonice: Nakladatelství Hrad Strakonice, 2015. ISBN 978-80-88002-05-5.

PEROUTKOVÁ, Ivana. Anička na řece. Ilustroval Eva MASTNÍKOVÁ. V Praze: Albatros, 2016. ISBN 978-80-00-04314-2.

KLIMEK, Hynek. Čumidlo a fujtajblíci se školáky. Ilustroval Zdeňka ŠTUDLAROVÁ. Praha: Bambook, 2019. ISBN 978-80-271-2067-3.

KLIMEK, Hynek. Strašidlář. Ilustroval Zdeňka ŠTUDLAROVÁ. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4215-1.

KLIMEK, Hynek. O víle Majolence a profesorovi z Prachatic. Ilustroval Zdeňka ŠTUDLAROVÁ. Prachatic: Město Prachatic, [2014?]-2015. ISBN 978-80-905842-0-4.

KOZÁK, Roman. Pohádky ze šumavských lokálků. 3. vyd. Ilustroval Jelena TESAŘOVÁ. Sušice: Radovan Rebstöck, 2003. ISBN 80-85301-91-1.

KOZÁK, Roman. Další pohádky ze šumavských lokálků. Ilustroval Jelena TESAŘOVÁ. Sušice: Radovan Rebstöck, 2005. ISBN 80-86876-01-2.

CHALOUPEK, Václav. Vydrýsek a jeho kamarádi od vody. Plzeň: Fraus, 2001. ISBN 80-7238-136-9.

CHALOUPEK, Václav. Měďové: půl roku s medvědími kluky. Plzeň: Fraus, 2000. ISBN 80-7238-101-6.

Forma a bližší popis realizace

Výklad knihovnice, instruktáž, frontální výuka v kombinaci se samostatnou a skupinovou prací, prezentace, diskuze, práce s pracovními listy. Žáci si zopakují své vědomosti o místech v jižních Čechách a připomenou si důležité informace z předchozích programů. Získají informace o tom, jak kniha vzniká, a znovu si prohlédnou již probírané tituly konkrétních autorů, kteří psali o jižních Čechách.

Metody

Žáci pracují samostatně (pracovní list Kvíz, Knihy a autoři, Klíčové slovo) a ve dvojicích (Vyhledávání knih a psaní příběhu). Při jednotlivých činnostech je využíván výklad, rozhovor a četba. Jsou využity metody rozvíjející tvořivost a schopnost pracovat s vlastním textem, metody zaměřené na praktické využití poznatků (pracovní list Klíčové slovo).

Pomůcky

Flipchart nebo tabule, psací potřeby, papíry, knihy, přílohy str. 91–94, 128–130

4.9.1 Kvíz

4.9.2 Seznam knih (roztříhnout)

4.9.3 Pracovní list – Knihy a autoři (možno využít i interaktivně)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

4.9.4 Pracovní list – Klíčová slova (jeden list nutno zvětšit na velikost A3)

Podrobně rozpracovaný obsah

- Uvítání knihovnice v knihovně

Vyučující žákům krátce prozradí náplň programu.

- Připomenutí jednotlivých témat celého programu (5 minut)

Knihovnice si s žáky zopakuje názvy témat celého programu.

Vzpomenete si, o jakých místech jsme si povídali?

Jaké knihy jsme si ukázali?

Znáte jména některých autorů, kteří píšou o jižních Čechách?

Kam jsme se jeli podívat na začátku našeho programu?

- Rozhovor o knize (10 minut)

Knihovnice klade žákům otázky a vychází z jejich již získaných znalostí.

Čtete rádi?

Jaké knihy máte nejraději?

Jak často čtete?

Jak se nazývá člověk, který knihu napíše? *Spisovatel, autor.*

Jak se nazývá člověk, který knihu vyzdobí obrázky? *Ilustrátor.*

Víte, co to je nakladatelství? *Místo, kde se vydávají knihy.*

Vzpomenete si, jaký je rozdíl mezi knihovnou a knihkupectvím?

- Samostatná práce (5 minut) – Kvíz

Na předloženém pracovním listu č. 4.9.1 žáci stručně doplní odpověď a následně si odpovědi společně zkontrolují.

Touto činností rozvíjíme KU.

Č. 4.9.1

Jak se jmenuje člověk, který píše knihy?

Kdo zdobí knihu obrázky?

Co dělá nakladatel?

Kde se knihy půjčují?

Kde si knihu můžeme koupit?

Č. 5.9.1

Jak se jmenuje člověk, který píše knihy? **Spisovatel**

Kdo zdobí knihu obrázky? **Ilustrátor**

Co dělá nakladatel? **Vydává knihy**

Kde se knihy půjčují? **V knihovnách**

Kde si knihu můžeme koupit? **V knihkupectví**

- Práce ve dvojicích (5 minut)

Dvojice žáků si z přiloženého seznamu knih č. 4.9.2 vylosuje název knihy a vyhledá ji v knihovně.

- Prezentace (10 minut)

Každá dvojice představí ostatním svou knihu. Přečte jméno autora, jméno ilustrátora a nakladatelství, které knihu vydalo.

Rozvíjíme KK.

- Samostatná práce (10 minut) – Knihy a autoři

Žáci v předloženém pracovním listu přiřadí k autorovi správný název jeho knihy.

Rozvíjíme KU a KŘP.

Č. 4.9.3

KNIHY A JEJICH AUTOŘI

1. Hynek Klímek napsal knihu
a) Koukadlo a fujtajblíci se školáky
b) Čumidlo a fujtajblíci se školáky
c) Brebentidlo a fujtajblíci se školáky

2. Ondřej Fibich napsal knihu
a) Lipenské pohádky a říkadla
b) Krkonošské pohádky a říkadla
c) Šumavské pohádky a říkadla

3. Roman Kozák napsal knihu
a) Pohádky ze šumavských lokálék
b) Pohádky krkonošských mašinek
c) Příběhy ze šumavských stránek

4. Ivana Peroutková napsala knihu
a) Anička ve stanu
b) Anička na řece
c) Anička na rybníku

5. Hynek Klímek napsal knihu
a) Strašidlář
b) Bubáček
c) Strašidláři

6. Václav Chaloupek napsal knihu
a) Matýsek
b) Vydrýsek
c) Motýlek

Č. 5.9.3

KNIHY A JEJICH AUTOŘI

1. Hynek Klímek napsal knihu
a) Koukadlo a fujtajblíci se školáky
b) Čumidlo a fujtajblíci se školáky
c) Brebentidlo a fujtajblíci se školáky

2. Ondřej Fibich napsal knihu
a) Lipenské pohádky a říkadla
b) Krkonošské pohádky a říkadla
c) Šumavské pohádky a říkadla

3. Roman Kozák napsal knihu
a) Pohádky ze šumavských lokálék
b) Pohádky krkonošských mašinek
c) Příběhy ze šumavských stránek

4. Ivana Peroutková napsala knihu
a) Anička ve stanu
b) Anička na řece
c) Anička na rybníku

5. Hynek Klímek napsal knihu
a) Strašidlář
b) Bubáček
c) Strašidláři

6. Václav Chaloupek napsal knihu
a) Matýsek
b) Vydrýsek
c) Motýlek

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Práce ve dvojicích** (15 minut) – Příběh

Žáci se pokusí napsat společně krátký příběh, ve kterém se objeví co nejvíce slov, která knihovnice napíše. PES, STRAŠIDLO, BÍLÁ PANÍ, DETEKTIV, KOČKA, PRINCEZNA, SKŘÍTEK, SLON, PRÁZDNINY, PARTA, ŘEKA, SLUNCE. Dvojice, která skončí dříve, může doplnit text ilustrací. Rozvíjíme tvůrčí psaní žáků a jejich fantazii.

- **Četba** (10 minut)

Jednotlivé dvojice hlasitě přečtou svůj příběh. Ostatní je odmění potleskem.

- **Samostatná práce** (10 minut) – Klíčová slova

Na pracovním listu č. 4.9.4 se žáci pokusí roztřídit co nejvíce klíčových slov k názvům jednotlivých programů. Rozvíjíme KŘP.

č. 5.9.4

Ke každému názvu lekce vyber z nabídky tři klíčová slova a doplň je, kam patří.

Plechý, Rožmberk, vodáci, Nové Údolí, nakladatel, perlorodka, Strakonice, vodník, posvícení, Hluboká, nádraží, Blanice, Hynek Klimek, Orlík, Konopická, Novohradské hory, Jindřichův Hradec, ilustrátor, Černý Kříž, Zvíkov, Jakub Krčín, Třístoličník, mětýnka, kamenný most v Písku

HORY A POHOŘÍ	Novohradské hory	Plechý	Třístoličník
LIDOVÉ ZVYKY A TRADICE	posvícení	Konopická	metýnka
MĚSTA	Strakonice	Jindřichův Hradec	kamenný most v Písku
RYBNÍKY	Rožmberk	vodník	Jakub Krčín
HRADY A ZÁMKY	Hluboká	Orlík	Zvíkov
ŘEKY	vodáci	perlorodka	Blanice
ŽELEZNICE	Nové Údolí	nádraží	Černý Kříž
KNIHY A JEJICH AUTOŘI	nakladatel	Hynek Klimek	ilustrátor

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Společná kontrola a zhodnocení** (10 minut)

Knihovnice vpisuje do zvětšeného pracovního listu č. 4.9.4 jednotlivá slova, která jí žáci diktují. Na závěr mají žáci možnost vyjádřit se k jednotlivým činnostem v průběhu programu a zhodnotí vlastní práci i práci ve dvojicích zakroužkováním vhodného obrázku psa Vavříka.

3.10 Exkurze – knihkupectví Jednota Tábor

Anotace

Programem exkurze je návštěva knihkupectví Jednota v Táboře. Vzhledem k vládním opatřením proběhla exkurze online formou a byla zkrácena na jednu hodinu (60 minut). Žáci se seznámí s majitelkou a s provozem knihkupectví.

Cíl

Žák virtuálně navštíví obchod s knihami, seznámí se s jednotlivými literárními žánry a s využitím vlastní knihovny k nim vyhledá vhodné tituly. Dokáže klást vhodné otázky k tématu.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Tábor: Město v Jihočeském kraji, leží na řece Lužnici. Je památkovou rezervací. Roku 1420 založili Tábor husité. Dnes žije v Táboře přibližně 34 tisíc obyvatel.

Literární žánr: Je označení skupin literárních děl, které mají společné znaky. Např. naučná literatura, pohádky, báje, příběhy s dětským hrdinou, detektivky, komiks...

Rozvíjené kompetence

Kompetence komunikativní (KK), kompetence k učení (KU), kompetence občanská (KO), kompetence sociální a personální (KSP), smysl pro kulturní povědomí a vyjádření.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Nedostatečné technické vybavení účastníků a špatná kvalita síťového připojení.

Použitá literatura a odkazy

Paní majitelka ukáže žákům knižní novinky a představí e-shop knihkupectví. Žáci ukazují knihy z vlastní knihovny.

Forma a bližší popis realizace

Exkurze.

Metody

Metody názorně-demonstrační, pozorování, rozhovor.

Pomůcky

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Počítač, tablet nebo telefon s připojením na internet, knihy z vlastní knihovny.

Podrobně rozpracovaný obsah

Organizátor online setkání rozešle v předstihu všem účastníkům pozvánku na konkrétní termín a čas schůzky. Schůzka je zahájena organizátorem, který navzájem představí účastníky a v krátkosti je seznámí s programem virtuální prohlídky. Následně si celý průběh schůzky řídí majitelka knihkupectví. Ta žákům ukáže vnitřní i venkovní prostory, seznámí je s činností obchodu a představí jim knižní novinky. Vysvětlí žákům, co je literární žánr, a vyzve je, aby pokud možno ve svých knihovnách našli k danému žánru vhodný titul. Formou vhodných otázek zjišťuje zájem dětí o četbu. V závěru ponechá majitelka prostor žákům pro jejich dotazy a mohou zhodnotit ve svém pracovním sešitě celou virtuální prohlídku slovně i zakroužkováním psa Vavříka.

3.11 Využití online aplikací k shrnutí programu

Anotace

Program je možno shrnout i pomocí online aplikace Wordwall. K lekcím je vytvořeno šest různých aktivit a žáci si v nich upevňují získané vědomosti z celého programu Jižní Čechy v literatuře.

Cíl

Žák ovládá práci s počítačem, dokáže se připojit k síti, otevře vybranou aktivitu a samostatně pracuje podle návodu. Žák zvládne plnit úkoly ve vybraných online aktivitách.

Nezbytná teorie (rozšiřující informace pro vyučující)

Wordwall: Online aplikace k vytváření vlastních výukových zdrojů.

Rozvíjené kompetence

Kompetence k učení (KU), kompetence pracovní (KP), kompetence k řešení problému (KŘP), schopnost práce s digitálními technologiemi.

Možné komplikace a problémy, řešení nestandardní situace

Nedostatečné technické vybavení účastníků a špatná kvalita síťového připojení.

Použitá literatura a odkazy

V části 2 (Pracovní sešit) kapitola 2.11 odkazy fungují. V části 3 (Metodická část) kapitola 3.11 je nutné zadávat do vyhledávače pouze podbarvenou část.

<https://wordwall.net/play/12766/452/228>

<https://wordwall.net/play/12786/779/266>

<https://wordwall.net/play/12468/520/784>

<https://wordwall.net/play/13003/782/475>

<https://wordwall.net/play/12989/406/604>

<https://wordwall.net/play/12768/979/777>

Forma a bližší popis realizace

Práce s počítačem.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Metody

Metody zaměřené na praktické využití poznatků v online aplikacích a metody kritického myšlení (práce s textem).

Pomůcky

Počítač, tablet nebo telefon s připojením na internet.

Podrobně rozpracovaný obsah

Témata z celého programu jsou spojena do šesti aktivit, které žáci mohou v průběhu přepnout do jiné interaktivní šablony. Po ukončení hry je vždy možné zobrazit správné řešení, viz níže.

1. HORY A POHOŘÍ JIŽNÍCH ČECH (anagram – přesmyčka)

Žáci k osmi zadaným fotografiím přesmyčkou určí název hor nebo pohoří jižních Čech.

Řešení: Javorník, Šumava, Plechý, Boubín, Klet, Libín, Novohradské hory, Třístoličník

2. ZVYKY A TRADICE (chybějící slovo)

Žáci z nabídky doplní do textu vhodná slova v tomto pořadí:

Řešení: ročním, Vánoce, vánočka, Velikonoce, pomlázka, kraslice, mazance, podzim, mětýnky, Milera, krtek, Inu a Konopická

3. MĚSTA, HRADY A ZÁMKY JIŽNÍCH ČECH (odpovídající páry)

Žáci vyhledávají k obrázku správný název města, zámku nebo hradu.

Řešení: Hluboká, Zvíkov, Orlík, Červená Lhota, Dačice, Český Krumlov, Prachatice, Písek, Tábor, České Budějovice

4. ŘEKY A RYBNÍKY JIŽNÍCH ČECH (otevřete krabici)

Žáci vybírají ze čtyř možností odpověď na otázku. Otázek je pět a aplikace sama žákům vyhodnotí správnost řešení.

5. ŽELEZNIČNÍ STANICE (vyhledávání slov)

Žáci v osmisměrce vyhledají názvy deseti železničních stanic v jižních Čechách. Seznam hledaných názvů mají v pracovním sešitě.

Řešení: Prachatice, Černý Kříž, Nové Údolí, Volary, Kubova Huť, Husinec, Číčenice, Vimperk, Bavorov, Nová Pec

6. KNIHKUPECTVÍ A AUTOŘI (obrazový kvíz)

Žáci odpovídají na otázky pomocí návodných obrázků.

Řešení: knihovna, knihkupectví, nakladatelství, ilustrátor, nakladatel, Hynek Klimek, Tábor, 11

Žáci zakroužkováním psa Vavříka zhodnotí svou práci v jednotlivých aktivitách.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY